

Riksdagens snabbprotokoll

2024/25:35

Fredagen den 22 november

Kl. 09.00–12.14

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

§ 1 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2024/25:197

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:197 Inkomstförsäkring i nya a-kassan

av Ardalan Shekarabi (S)

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 20 november 2024

Arbetsmarknadsdepartementet

Mats Persson (L)

Enligt uppdrag

Johanna Johnsson

Rättschef

Interpellation 2024/25:201

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:201 Begränsningar för den skånska arbetsmarknaden

av Heléne Björklund (S)

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 20 november 2024

Arbetsmarknadsdepartementet

Mats Persson (L)

Enligt uppdrag

Johanna Johnsson

Rättschef

§ 2 Anmälan om granskningsrapport

Andre vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till utbildningsutskottet:

RiR 2024:21 Tredjelandsstudenter i högskolan – antagning, uppehållstillstånd och organisering av utbildning

§ 3 Svar på interpellationerna 2024/25:187 och 190 om informationsplikten

Anf. 1 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jonny Cato har frågat mig följande:

Kommer skol- och sjukvårdspersonal att undantas från informationsplikten?

Avser jag att vidta åtgärder inom mitt ansvarsområde för att minska den oro som nu sprider sig över landet hos bland annat skol- och sjukvårdspersonal?

Är min och regeringens avsikt att informationsplikten även ska gälla medarbetare hos fristående aktörer?

Avser jag att inom mitt ansvarsområde vidta åtgärder för att föräldrar ska våga söka akutsjukvård för sina barn utan rädsla för angiveri?

Catarina Deremar har frågat Parisa Liljestrand om bibliotekarier kommer att undantas från informationsplikten.

Den sistnämnda interpellationen har överlämnats till mig för besvarande, och jag har valt att besvara bägge interpellationerna i ett och samma svar.

Att bekämpa skuggsamhället och ha kontroll över vilka som vistas i Sverige är mycket viktigt för regeringen. En förutsättning för att upprätthålla den reglerade invandringen är att vi kommer till rätta med att människor vistas här olovligt. Regeringen anser därför att det är angeläget att ett utökat informationsutbyte kommer på plats.

Den pågående utredningen om stärkt återvändandeverksamhet (Ju 2022:12) har bland annat i uppdrag att lämna förslag på en reglering som innebär ett utökat informationsutbyte mellan myndigheter i syfte att bland annat stärka arbetet med verkställighet av avlägsnandebeslut. I tilläggsdirektiven anges bland annat att vissa situationer, exempelvis inom sjukvården, kan behöva undantas från informationsplikten för att regleringen ska vara rättssäker och inte leda till orimliga effekter för enskilda. I utredarens uppdrag ingår därför att, utan att på förhand utesluta några verksamheter, bedöma hur regleringen ska utformas och vilka

situationer som ska undantas. Förslagen ska vara i enlighet med de internationella regler och konventioner som Sverige har åtagit sig att följa, bland annat Europakonventionen och barnkonventionen, där barnets rätt till utbildning slås fast.

Slutbetänkande presenteras inom kort, det vill säga senast den 29 november 2024. Jag vill inte föregripa resultatet men ser fram emot att nästa vecka ta del av förslag och slutsatser.

Då Jonny Cato (C), som framställt interpellation 2024/25:187, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav andre vice talmannen att Catarina Deremar (C) fick ta emot båda interpellationssvaren.

Anf. 2 CATARINA DEREMAR (C):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Min kollega Jonny har ju blivit sjuk, så jag kommer att försöka röra mig mellan båda interpellationernas frågeställningar, men jag ska främst hålla mig till det jag själv ställt min interpellation om.

Regeringen har som sagt tillsatt en utredning som ska se över om en angiverilag ska införas och vilka yrken som då ska omfattas. Inga yrken är på förhand undantagna. Utredningen ska dessutom se över om det ska införas ett straffansvar för den som inte rapporterar en papperslös person.

Utredningen om angiverilag visar att regeringen inte har några som helst röda linjer. De enorma konsekvenser som lagen skulle få för tilliten i vårt samhälle tycks inte spela någon roll. Yrkesgrupp efter yrkesgrupp har lyft fram att en angiverilag skulle få förödande konsekvenser för deras möjlighet att bygga tillit mellan sig och patienterna eller eleverna. De menar också att de konsekvenser som lagen skulle få för hela vårt samhälle över huvud taget inte står i proportion till vad man har att vinna på den.

Det finns dessutom ett flertal andra åtgärder som skulle skapa mindre skada och vara mer effektiva. Bibliotekarier måste få vara bibliotekarier, inte gränspolisser.

Fru talman! Skuggsamhället i Sverige är ett stort problem, och Centerpartiet står bakom många olika förslag för att se till att personer som inte har rätt att vistas i Sverige återvänder till sitt hemland. Men en angiverilag kommer inte att lösa problemet. Det kommer dessutom att bli praktiskt omöjligt för många att ta reda på om en person är papperslös, förutsatt att personen inte själv berättar det. Förslaget riskerar dessutom att urholka tilliten och förändra hela vårt samhälle.

Bibliotekarier ska hjälpa barn och vuxna att genom språket hitta nya världar i böcker, utveckla sin kunskap om källkritik samt erbjuda en yta att samlas på för lärorika samtal mellan medmänniskor. Bibliotekarier ska inte agera gränspolisser. Enligt fackliga organisationer äventyrar angiverilagen biblioteket som öppen och demokratisk plats.

Med anledning av detta vill jag fråga statsrådet Johan Forssell:

Vilka besked kan statsrådet ge läkare, sjuksköterskor, undersköterskor och bibliotekarier? Kan de undantas från informationsplikten?

Anf. 3 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Alla som ansöker om uppehållstillstånd i Sverige kommer inte att få det. Det är just detta som Centerpartiets interpellationer bortser från.

Det finns rätt många som kommer till Sverige och av diverse anledningar vill stanna här. Men de nekas uppehållstillstånd, och då får de återvända hem. Det är så en reglerad invandring fungerar.

För att se till att dessa utlännningar återvänder till sina hemländer måste våra myndigheter samarbeta och dela information. Det är inte angiveri, utan det är informationsutbyte mellan olika myndigheter. Det är vad allt detta handlar om. Myndigheter ska samarbeta för att se till att personer som saknar uppehållstillstånd att vistas i Sverige ska återvända till sina hemländer.

Alternativet är det vi har i dag, där myndigheter motarbetar varandra genom att inte dela information. Vissa myndigheter möjliggör för illegala migranter att stanna kvar i Sverige, medan andra myndigheter försöker utvisa dem. Skattemedel slösas medan myndigheter motverkar varandra.

Centerpartiet måste ju hålla med om att målet är att utvisa så många illegala migranter som möjligt. Tanken är inte att de som inte har tillstånd att vistas i Sverige ska fortsätta att vistas här.

Hur ser vi så till att så många illegala migranter som möjligt utvisas? Jo, genom att våra myndigheter delar den information de har, så att Polismyndigheten och Migrationsverket kan göra sitt uppdrag och utvisa dem som inte har rätt att vistas i landet. Jag förstår inte riktigt vilken del av detta som är kontroversiell.

Sverigedemokraterna vill på alla möjliga sätt motverka det stöd som illegala migranter har i det här landet.

Det är rätt enkelt: Så länge illegala migranter har möjligheter och incitament att stanna kvar i Sverige kommer de att stanna kvar trots att de saknar tillstånd. Det minsta vi kan göra är att låta myndigheterna dela information med varandra, så att dessa illegala migranter kan utvisas så fort som möjligt.

Till detta säger Centerpartiet nej. Centerpartiet vill att våra myndigheter ska motarbeta varandra så att illegala migranter kan stanna kvar längre.

Vad får vi då? Vi får arbetskraft till den illegala ekonomin. Vi får lägre förtroende för Sveriges migrationspolitik. Vi får en grupp människor som mycket lätt kan rekryteras av kriminella och extremister. Varför vill Centerpartiet ha detta? Varför vill man inte utvisa dem så effektivt och så fort som möjligt?

Sedan är dessa illegala migranter på intet sätt offer, utan de är människor som har ansökt om uppehållstillstånd, men det har inte funnits någon grund för dem att stanna i Sverige. Därefter har de haft möjlighet att överklaga Migrationsverkets beslut och få sin sak prövad i en annan instans.

Detta handlar om en process där utlänningar på ett mycket grundligt sätt fått sin sak prövad, och då har myndigheter kommit fram till att det inte finns någon grund för att de ska uppehålla sig i Sverige. Om de inte respekterar ett sådant beslut är det inte angiveri om myndigheter delar information med varandra för att beslutet ska verkställas så att dessa illegala migranter kan skickas hem.

Anf. 4 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jag tackar för interpellationerna, som berör ett väldigt viktigt ämne! Bakgrunden till detta är att vi tyvärr har omfattande problem i Sverige med ett mycket stort skuggsamhälle.

Ingen vet hur många det är. Enligt vissa skattningar är det 50 000 människor, enligt andra 100 000. Det finns också uppgifter som tyder på att det skulle kunna vara ännu fler än 100 000 personer som har kommit till Sverige och som inte har asylskäl, som har beslut om utvisning och som ska lämna landet. Eller de har kanske inte ens sökt asyl och inte ens gett sig till känna utan vistas olovligt här i landet.

Detta är naturligtvis ett väldigt stort problem på flera sätt. Det undergräver tilltron till hela den reglerade migrationspolitiken. Den som har asylskäl ska få uppehållstillstånd och stanna, men den som inte har det måste återvända hem. Om man inte följer den viktiga principen kommer vi aldrig att kunna skydda den asylrätt vi har i dag. Allting bygger på att detta fungerar.

Det är också så, fru talman, att väldigt många i den här gruppen befinner sig i ett mycket stort utanförskap och i stor utsatthet. Många far illa. Inte minst många barn och kvinnor far illa. Dessutom vet vi – vi har fått flera exempel på det – att detta tyvärr också berör Sveriges säkerhet. Vi måste kunna veta vilka som befinner sig i vårt land. Vi har de senaste åren fått flera exempel på hur personer i denna grupp har begått väldigt allvarliga brott. Vi vet också att många människor i skuggsamhället blir utsatta för brott.

Den tidigare regeringen valde att inte ta tag i dessa problem. Man valde att år efter år se problemen växa. Denna regering har en helt annan inställning. Vi tänker bekämpa skuggsamhället. Vi tänker upprätthålla denna avgörande princip i vår migrationspolitik, och ett ökat informationsutbyte mellan olika myndigheter är då en viktig pusselbit. Det är naturligtvis inte den enda pusselbiten men en viktig pusselbit.

Sedan tycker jag, fru talman, att många organisationer och personer bär ett ansvar för hur denna debatt har förts. Vi har fått en skrämseldebatt med falska uttryck, till exempel angiverilag och liknande, trots att vi inte har något färdigt förslag och trots att utredaren har i uppdrag att beakta just ömmande värden. Diskussionen här har till exempel handlat om lärare och läkare, trots att det i utredningsdirektiven är exemplifierat med just ömmande värden och trots att det framgår väldigt tydligt att en informationsplikt ska följa internationella konventioner, till exempel barnkonventionen.

Tyvärr bidrar Centerpartiet till detta, vilket vi precis kunde höra, genom att använda just begrepp som

angiverilag. Man ställer sedan frågan vad regeringen kommer att göra för att minska den oro som finns. Ett svar skulle kunna vara att Centerpartiet självt funderar kring vad man kan göra för att inte spä på den oro som finns. Man skulle till exempel kunna sluta använda helt felaktiga begrepp och hålla sig till det som faktiskt står i utredningens direktiv.

Det vore också väldigt tacksamt om Centerpartiet läste de direktiv som ligger till grund för utredningen. Jag har här pekat på att det finns en situation med ömmande värden. Man ska också ta ställning till vilka undantag som skulle kunna göras så att detta blir effektivt. Det är ju det, fru talman, vi vill. Vi vill se ett effektivt informationsutbyte.

Men det är otvivelaktigt på det sättet att vi inte kan ha en situation där polis och Migrationsverket inte kan verkställa utvisningar av personer som inte har rätt att vara i Sverige för att de saknar information – när andra myndigheter, till exempel Skatteverket, Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen, sitter på just den informationen. Ser inte Centerpartiet ens att detta är ett problem? Ser inte Centerpartiet att vi måste få en verksamhet att fungera som kanske berör 100 000 människor i Sverige som inte har laglig rätt att vara här? Ser Centerpartiet inte dessa problem?

Anf. 5 CATARINA DEREMAR (C):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! Tilltro och tillit är viktiga delar i vårt samhälle. Tilliten måste vara stark. Hur motverkar då en informationsplikt tilliten? Det är klart att detta kommer att påverka.

Det är ingen tvekan om att det här förslaget har väckt debatt och protester redan innan det har kommit på plats. Vad är det då som gjort att så många har reagerat så starkt att det till och med har varit manifestationer där man har visat missnöje innan lagen är på plats?

Raden är lång av oroliga medarbetare inom vår offentliga sektor. Det är läkare, lärare, studentkårer och många organisationer från det civila samhället. Från politiskt håll i kommuner och regioner har det uttalats att deras medarbetare inte ska omfattas av detta eller riskera några påföljder. Så har det varit oavsett färg på ledningen i kommuner och regioner.

I svaret från statsrådet kunde vi höra att det är mycket viktigt för regeringen att bekämpa skuggsamhället och ha kontroll över vilka som vistas i Sverige. Att bekämpa skuggsamhället – detta nämnde jag redan i mitt första inlägg – är viktigt också för Centerpartiet. Vi har ställt oss bakom många av de förslag som har kommit. Men man önskar också att regeringen ibland lyssnar på vad medborgarna tycker är viktigt. Om man nu inte vill lyssna på oppositionen i denna kammare kan man lyssna på dem som jobbar på sjukhus, i skola och på våra bibliotek.

Fru talman! Biblioteken är en viktig plats och en del i vårt öppna offentliga rum. Biblioteken är en väldigt demokratisk plats. Dit är alla välkomna. I bibliotekslagen 2 § står det:

”Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.”

Hur tänker sig regeringen att en bibliotekarie ska kunna uppfylla bibliotekslagen och tillgodose det som regeringen önskar när det gäller informationsplikten? Jag vill fråga statsrådet: Kommer man i bibliotekarieutbildningen nu att få kunskap om den nya uppgift kring informationsplikten som man har när man kommer ut i yrkeslivet?

Fru talman! Statsrådet nämnde själv att människor far illa. De far illa bland annat för att de kanske inte vågar söka vård. Ett bibliotek kan vara en plats där man får andrum i sin svåra situation.

Anf. 6 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! De personer som arbetar inom skolan och sjukvården har redan i dag en skyldighet att dela med sig av information för att underlätta andra myndigheters uppdrag. Både inom sjukvård och inom skola är man enligt lag skyldig att göra en orosanmälan till socialtjänsten om man misstänker att ett barn far illa. Detta gör man för att socialtjänsten ska kunna fullgöra sitt uppdrag.

På samma sätt har Migrationsverket och Polismyndigheten ett uppdrag att utvisa utlänningar som inte har tillstånd att vistas i landet. Självklart ska dessa myndigheter ta del av information för att kunna fullgöra sitt uppdrag.

Informationsutbyte mellan myndigheter för att myndigheter ska kunna genomföra sina uppdrag är inte något kontroversiellt. Det som däremot är kontroversiellt är att myndigheter motarbetar varandra och därmed möjliggör för illegala migranter att fortsätta vistas i Sverige.

Det är precis detta som har pågått under flera år. Det har resulterat i att samhället har blivit otryggare och att många av dessa illegala migranter har farit illa. Det finns inga lagliga inkomster för illegala migranter i Sverige, vilket innebär att de vare sig de vill det eller inte främjar de den kriminella sfären.

Det är Centerpartiet och oppositionen som är svaret skyldiga. Varför vill man att dessa illegala migranternas vistelse i Sverige ska fortgå? Varför vill man inte att myndigheter ska samarbeta och dela information för att så många illegala migranter som möjligt ska utvisas?

Vilka representerar Centerpartiet egentligen – svenska folket eller de illegala migranterna?

Anf. 7 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Hur påverkar vårt förslag tilliten, undrar interpellanten.

Låt oss prata om tillit. Frågan är kanske snarare hur 100 000 personer i ett skuggsamhälle påverkar tilliten i vårt samhälle. Hur påverkar 100 000 personer i skuggsamhället tilliten till den reglerade invandringen? Vi vet inte vilka dessa 100 000 personer är. Hur påverkar det? Vissa av dem ger sig inte ens till känna. Många av dem har fått utvisningsbeslut men vägrar att åka hem, trots att de kan göra det. De har sökt asyl men blivit nekade asyl i ett av världens mest rättssäkra system för migrationspolitiken. Hur påverkar det tilliten i vårt samhälle?

Låt oss prata om oro, som interpellanten också nämner. Jag vet att det finns en oro. Det är också därför som vi från regeringens sida är väldigt måna om att utreda det här väldigt grundligt och titta på hur ett utökat informationsarbete mellan myndigheter sker med fullt beaktande av både internationella konventioner och till exempel barnkonventionen.

Möjligtvis skulle Centerpartiet fundera över sitt eget ansvar i den här debatten. Först använder Centerpartiet begrepp som inte hör hemma här – angiveri – och sedan frågar man mig vad jag kan göra för att minska oron. Ett första steg skulle möjligen vara att Centerpartiet självt drog slutsatser kring vad man kan göra för att minska oron, till exempel att använda korrekta begrepp och läsa de direktiv som ju finns och som är helt transparenta, där vi pekar på just att utredaren ska titta på vad som är effektivt och att det ska ske med beaktande av internationella konventioner.

Fru talman! Jag tänker inte stå här i dag i riksdagens kammare och spekulera i olika utfall av det som kommer att presenteras. Snart får vi utredningen, och då kommer vi att kunna diskutera det. Det vore inte ansvarsfullt av mig i dag att spekulera i det ena eller det andra. Det är precis för att vi ska veta hur det här förhåller sig till internationella konventioner men också var möjligheterna till ett utökat informationsarbete finns som vi har valt att tillsätta den här utredningen.

Man måste också fundera på vad alternativet vore till att göra detta. Om vi kan vara överens om att vi inte vill att det ska vara 100 000 människor eller ännu fler i det här skuggsamhället, vad är då alternativet till att myndigheter börjar tala med varandra?

Vi vet att dessa frågor historiskt har missköts, inte minst av den rödgröna regeringen som Centerpartiet valde att stödja. Vi minns till exempel gymnasielagen, som enligt Lagrådet nådde gränsen för vad som är acceptabelt i fråga om hur lagstiftning kan utformas. Vi minns alla protester och ser resultatet av det än i dag: hur väldigt många människor som inte hade asylskäl har hamnat i väldigt svåra situationer på grund av att den tidigare regeringen, som Centerpartiet stödde, valde att ägna sig åt experiment i migrationslagstiftningen.

Tyvär ser vi fortfarande samma typ av önskan i det rödgröna regeringsalternativet. Det talas fortfarande om olika amnestier för den här gruppen som alltså har fått nej på sina ansökningar, som inte har skydds-skäl, som inte är flyktingar men som inte vill åka hem.

Frågan jag tror att många ställer sig är därför: Vad är det rödgröna alternativet till att myndigheter ska börja tala med varandra? Kan Centerpartiet garantera att det inte kommer att bli nya amnestier eller gymnasielagar som vi har sett flera av de senaste åren och som har inneburit så stora problem för Sverige men också för många enskilda människor?

Anf. 8 CATARINA DEREMAR (C):

Fru talman! Tack, statsrådet, för frågan – eller för att han pratar om ett annat ämne, det vill säga gymnasielagen.

Det är uppenbart, fru talman, att jag och Centerpartiet inte delar regeringens bild av vad det innebär för vårt samhälle om man inför en lag om informationsplikt för dessa yrkesgrupper. För Centerpartiet är det viktigt att vi har ett samhälle där vi som individer har tillit till våra myndigheter och vårt offentliga samhälle. Det finns en anledning till att vi i varje kommun har ett bibliotek dit man ska kunna gå fritt och frivilligt och ta del av böcker, tidskrifter och filmer, för att ge några exempel. Biblioteken ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Fru talman! Att införa en informationsplikt skulle göra vårt öppna, demokratiska bibliotek till en osäker plats där vissa skulle bli misstänkliggjorda bara för att de ser ut på ett visst sätt. Det är djupt beklagligt, och jag hoppas att regeringen har modet att göra om och göra rätt när man har trampat så fel. Det handlar om vilket samhälle vi ska ha och vilket samhälle vi vill ha. Ska vi ange, eller ska vi ha tillit?

Jag föredrar det senare, och jag hoppas att även regeringen gör det.

Anf. 9 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Regeringen är fast besluten att bryta utvecklingen mot ett växande skuggsamhälle, där så många människor far illa och lever i utsatthet och där vi också vet att det finns säkerhetsproblem, där flera personer har begått väldigt allvarliga brott och där vi också vet att många som lever i skuggsamhället har blivit utsatta för brott.

Vi är fast beslutna att upprätthålla principen om en reglerad invandring. Den som har asylskäl ska få asyl, men den som inte har det måste återvända hem. Upprätthåller man inte den principen, fru talman, har man ingen reglerad invandring. Då kommer vi snabbt att få en återgång till situationen 2015 när 163 000 människor sökte asyl på ett enda år. Hela mottagningssystemet kraschade i princip. Vi dras fortfarande med väldigt stora integrationsproblem som vi inte har klarat av, och nu måste ställa om och göra väldigt stora insatser för att försöka hantera dem, vilket inte är lätt.

Centerpartiet har ett ansvar för den uppkomna situationen. Det rödgröna svaret var ju gymnasielagen, och jag hör fortfarande samma tal om olika amnestier. Det rödgröna svaret på detta verkar alltså inte vara att ta tag i problemen, utan det är nya amnestier och nya

experiment i migrationslagstiftningen. Det hör faktiskt till den här frågan, men jag fick inget svar på min fråga om det är vad vi kan förvänta oss.

Vi har varit väldigt tydliga: Vi vill bekämpa skuggsamhället genom att till exempel dela information mellan myndigheter. Vi ser naturligtvis att det finns ömmande värden, till exempel inom sjukvården som vi har exemplifierat med. Vi ser att det finns internationell lagstiftning som vi måste förhålla oss till. Det är precis därför vi har bett en utredare att titta väldigt noggrant på detta. Jag tänker inte föregripa det resultatet. Jag tänker inte stå här och spekulera i det. Snart får vi utredningen, och då kommer vi att noggrant analysera det.

Fru talman! För oss står det väldigt klart att det här skuggsamhället med kanske 100 000 människor inte för något gott med sig. Därför måste vi bekämpa det.

Tack för debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 9.28 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 9.33 i väntan på att arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L) skulle infinna sig i kammaren för att lämna svar på interpellationer.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 9.33.

Ajournering

Då arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L) ännu inte infunnit sig beslutade kammaren på förslag av andre vice talmannen att förlänga ajourneringen till kl. 9.36.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 9.36.

Ajournering

Då arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L) fortfarande inte infunnit sig beslutade kammaren på förslag av andre vice talmannen att förlänga ajourneringen ytterligare en gång till kl. 9.41.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 9.41.

Ajournering

Då arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L) alltjämt inte infunnit sig beslutade kammarerna på förslag av andre vice talmannen att förlänga ajourneringen på nytt till kl. 9.52.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 9.52.

§ 4 Svar på interpellation 2024/25:144 om nystartsjobb som går till kriminella

Anf. 10 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Patrik Lundqvist har frågat mig vad jag avser att göra för att se till att systemet med nystartsjobb inte utnyttjas av kriminella framöver.

Nystartsjobben är efter lönebidrag den vanligast förekommande formen av subventionerad anställning och även den som oftast leder direkt vidare till osubventionerat arbete. Det är centralt att utbetalningar från välfärdssystemen enbart sker till dem som är berättigade till stöd. Regeringen har därför vidtagit en rad åtgärder för att förbättra möjligheterna till kontroll och för att förhindra felaktiga utbetalningar. Regeringen har bland annat tillsatt en utredning om förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter (dir. 2023:146).

Den 21 december 2023 beslutade regeringen om en förordningsändring i syfte att förbättra Arbetsförmedlingens möjligheter att genomföra kontroller av arbetssökandes rätt att arbeta och vistas i Sverige. Den 1 januari 2024 inrättades Utbetalningsmyndigheten, som har till uppgift att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen genom dataanalys och granskningar av bland annat utbetalningar för subventionerade anställningar.

I mars i år lämnade regeringen en proposition med förslag till en ny lag om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelse och brottslighet i arbetslivet (prop. 2023/24:85). Lagen har beslutats av riksdagen och trädde i kraft den 1 juli 2024.

Det är viktigt att Arbetsförmedlingen genom olika granskningsåtgärder har möjlighet att säkerställa att det stöd som lämnas till arbetsgivare och anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser endast används för avsett ändamål. Regeringen har därför den 7 november 2024 fattat beslut om tilläggsdirektiv till utredningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Utredaren får nu även i uppdrag att se över vilka förutsättningar som ska gälla för Arbetsförmedlingens kontrollbesök hos arbetsgivare som anställer med stöd och hos anordnare av arbetsmarknadspolitiska insatser.

Regeringen har från och med 2024 sänkt stödnivåerna för nystartsjobb. I budgetpropositionen för 2025

anger regeringen att man avser att genomföra vissa begränsningar för nystartsjobben i syfte att minska risken för missbruk av stödet. Begränsningarna rör till exempel möjligheten att anställa anhöriga med nystartsjobb och möjligheten för arbetsgivare som nyligen sagt upp personal på grund av arbetsbrist att nyanställa med nystartsjobb.

Arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott riktade mot det offentliga är högt prioriterat av regeringen. Regeringen kommer att fortsätta arbetet för att minska risken för missbruk av subventionerade anställningar, såsom nystartsjobb.

Anf. 11 PATRIK LUNDQVIST (S):

Fru talman! Det är en talande bild av regeringens arbetsmarknadspolitik att vi nu står här 25 minuter efter det att vi borde ha startat den här debatten. Den politiken lyser med sin frånvaro och har gjort det hela mandatperioden.

Vi har i utskottet hanterat två propositioner på två år, en om a-kassan – absolut jätteviktig och jättestor – och en om ett missat anslag till en utbildningsinstitution. Det gällde Stiftelsen Nordkalotten.

Det här är en handlingsförlamad regering. Man gör en massa bra saker inom andra områden. Det är jättebra att öka transparensen mellan myndigheter, och det är jättebra att öka kontroller av olika slag och så vidare. Men här, där man faktiskt styr vilka som har rätt till nystartsjobb, gör man ingenting trots riktigt svidande kritik från Riksrevisionen, till exempel.

I våras när vi hade en liknande interpellationsdebatt med föregående minister Johan Pehrson sa han så här: ”Rättigheter! De är fina, herr talman. Det finns sådana i vår grundlag, och vi liberaler tror på rättigheter. Jag hör att Socialdemokraterna är tveksamma till rättigheter, att så att säga få ett stöd om det inte finns en politisk prövning innan. Det ska vara någon som lägger sig i; om det inte är en politiker ska det vara en statstjänsteman. Det är ändå intressant att ta del av fördelningen.” Så sa han, väldigt raljant, om kontrollen av statliga medel.

Ja, det ska definitivt finnas någon som lägger sig i. Kriminella kan i dag starta företag för att gömma andra kriminella undan myndigheter genom att anställa dem med stöd av nystartsjobb. Man kan göra detta därför att det av den här regeringen – eller åtminstone av den föregående ministern – ses som en okränkbar rättighet som individen har, oavsett vad. Det som krävs är i stort sett att man har varit arbetslös en lång tid och är inskriven på Arbetsförmedlingen.

Det här är inte tillräckligt. Vi måste ställa större krav när det gäller både vilka individer och vilka företag som får rätt till det här. Annars hamnar vi i situationer där anställda på Arbetsförmedlingen kan läsa i medier om att individer de har beviljat nystartsjobb befinner sig utomlands. När de sedan ska ut på arbetsplatsen för att kolla om individen finns där får de från arbetsplatsen svaret att ”han är sjukskriven, ni får komma nästa vecka” – och då finns individen naturligtvis på plats.

Det här är inte en hållbar ordning. Man måste i grunden ändra på regelsystemet för nystartsjobben för att se till att kriminella inte kan gömma varandra i fejkade anställningar med stöd av staten. Det är grundproblemet. Vi kan inte kontrollera bort detta genom efterkontroller. Det är rätt uppenbart i alla fall i de historier jag fått till mig. Men här har vi alltså en regering som ser det här som en rättighet för alla, oavsett vilka de är. Så kan vi verkligen inte ha det.

Anf. 12 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Nystartsjobben, som infördes av den borgerliga regeringen 2007, har varit högerns favoritåtgärd och skiljer sig från vanliga arbetsmarknadspolitiska program genom att insatsen inte kräver anvisning av Arbetsförmedlingen. Subventionen är en rättighet så länge den anställda uppfyller vissa kvalifikationskrav, såsom att ha varit arbetslös under en viss tid eller vara nyanländ i etableringsprogrammet. Syftet när detta infördes av högerregeringen 2007 var att göra det enklare och billigare för företag att anställa. Med facit i hand kan vi dock konstatera att systemet har allvarliga brister, och det är de arbetssökande och samhället som får betala priset för dessa brister.

Riksrevisionen har som sagt granskat nystartsjobben och har i en rapport pekat på omfattande brister. Missbruket är utbrett, kontrollen är otillräcklig och risken för fusk och arbetslivskriminalitet är här högre än i någon annan subventionerad anställningsform.

Fru talman! Arbetsförmedlingens siffror visar att felaktiga utbetalningar för subventionerade anställningar överstiger 1 miljard kronor årligen och att en majoritet av dessa fel beror på arbetsgivarna. Dessa pengar hade kunnat användas till att skapa riktiga jobb, förbättra arbetsvillkor och stärka välfärden, men i stället ser vi hur systemet utnyttjas, ofta av kriminella aktörer som använder nystartsjobb för att gömma pengar, mjölka staten eller utnyttja människor under oacceptabla arbetsförhållanden.

Fru talman! Samtidigt har regeringen valt att försvaga kontrollen ytterligare. Från och med 2025 tar man bort stödet till fackligt yttrande, en av de viktigaste funktionerna för att säkerställa att arbetsgivare följer regler och erbjuder anständiga arbetsvillkor. Detta sker i en tid då arbetslösheten ökar och behovet av effektiva arbetsmarknadsåtgärder är akut.

Fru talman! Detta är ett hån mot alla dem som kämpar för att ta sig in på arbetsmarknaden.

Med anledning av att systemet är felkonstruerat och resultatet därav har Socialdemokraterna lagt fram ett utskottsinitiativ. Vi vill att nystartsjobben ska bli en del av arbetsmarknadspolitiken, med tydliga krav och starkare skydd. Vi vill se en arbetsmarknadspolitisk prövning, det vill säga att alla subventionerade anställningar ska bedömas utifrån individens och arbetsmarknadens behov. Vi vill ha kollektivavtal som grund; endast arbetsgivare anslutna till kollektivavtal ska få tillgång till subventionen. Vi vill se förbättrad kontroll; Arbetsförmedlingen ska ges resurser att granska arbetsgivare och säkerställa att villkoren följs.

Fru talman! Varje krona som slösas bort på fusk är en krona som inte går till de verkligt behövande. Regeringens passivitet i denna fråga riskerar att urholka tilltron till hela arbetsmarknadspolitiken.

Min fråga till statsrådet Mats Persson är enkel: När tänker regeringen ta Riksrevisionens kritik på allvar och införa de reformer som krävs för att städa upp i systemet med nystartsjobb?

Anf. 13 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Jag börjar i samma ände som mina kollegor. Vi har sett rubrikerna efter att medierna har tagit upp och granskat många exempel på hur människor och system utnyttjas av oseriösa företag som dränerar systemet på skattepengar. Det är fullständigt oacceptabelt; vi kan inte ha det så.

Riksrevisionens kritik är massiv, men regeringen väljer att vidta åtgärder som är alldeles för små i proportion till problemen. Därför valde Socialdemokraterna med flera partier att före sommaren lägga fram ett utskottsinitiativ om att pausa nya ansökningar om nystartsjobb så att åtgärder skulle kunna vidtas för att komma till rätta med problemen och säkerställa att inte mer skattemedel skulle gå ut till fuskande, oseriösa företag som utnyttjar människor. Men regeringspartierna har valt att inte gå med på detta utan tycker att systemet ska rulla på efter minimala åtgärder i förhållande till problemen.

Det är angeläget att statsrådet svarar på våra frågor här i kammaren. Tänker statsrådet vidta några åtgärder som på riktigt ändrar systemet så att det inte går att fuska med skattemedel och bidra till kriminell verksamhet? Eller tänker han fortsätta att titta lite snett åt sidan och låta detta fortgå?

Anf. 14 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Jag tackar interpellanten och övriga för viktiga frågor.

En viktig del i den svenska välfärdspolitiken är att vi har kontroll så att det inte görs felaktiga utbetalningar eller blir fusk i våra välfärdssystem. På senare år har vi på område efter område sett hur utbredningen av fusk, de kriminella elementen och bidragsbrottligheten blivit tydliga. Det är ytterst ett hot mot hela det välfärdssamhälle som vi alla vill se och ha och tycker är en sådan viktig del av den svenska själen och det svenska samhället.

För människor som har blivit av med jobbet är olika typer av subventionerade anställningar en viktig väg in på arbetsmarknaden. Det har visat sig att det är ett bra sätt för att komma ut och sedan till slut kunna försörja sig själv. Målsättningen är givetvis att så många människor som möjligt ska kunna försörja sig själva. Samtidigt måste denna typ av åtgärder också ha livrem och hängslen som säkerställer att man inte får felaktiga utbetalningar och att det inte sker fusk och felaktigheter.

Det är mot denna bakgrund vi nu har en utbetalningsmyndighet som kommer att hantera utbetalning

av välfärdsförmåner. Regeringen gör nu förändringar inom ramen för budgeten så att man inte kan anställa anhöriga på samma sätt i subventionerade anställningar, och längre fram kommer det också att vara möjligt att göra oannonserade kontrollbesök – allt detta för att minska risken för kriminella element och få bort fusk i välfärdssystemen.

Anf. 15 PATRIK LUNDQVIST (S):

Fru talman! Det är bra att man snävar in. Men hur många av de gängkriminella i Sverige är egentligen släkt med varandra? Gör den gränsen det verkligen svårare för dem att starta bolag och anställa de andra i gängen för att de ska komma undan med att de på papperet har ett jobb? Genom detta får de vita inkomster baserade på kriminell verksamhet.

Arbetsförmedlingens generaldirektör besökte utskottet för några veckor sedan, och hennes besök var en av anledningarna till att jag ställde denna interpellation. Hon bekräftade då att kriminella på vissa håll gör så här, alltså startar bolag eller driver vidare bolag de redan använder för att tvätta pengar och med hjälp av statligt stöd anställer kriminella i dem för att ge dem vita inkomster som de kan använda. Dessutom slipper de anställda då vissa myndigheters pockande på att de ska göra något annat. Det ligger nämligen i sakens natur att dessa människor har varit arbetslösa under lång tid, för de vill inte ha något annat jobb. Men här får de inkomst via nystartsjobben.

Regeringen vill inte ställa andra krav utan verkar fortfarande se det som en rättighet. Okej, man ska inte få anställa familjemedlemmar, fine. Det är ett steg framåt, men det utgör en väldigt liten del av problematiken.

Problemet är i grund och botten att man inte behöver uppfylla några som helst krav och att det inte finns någon kontroll av individer eller företag. Att man ska betala löner i nivå med kollektivavtalen är naturligtvis bra, men i övrigt finns det i stort sett inga krav som ser till att bolag av den karaktär jag pratar om inte får del av dessa pengar. Det måste vi säkerställa. Vi kan inte se på dessa pengar på det här viset och låta detta fortgå.

Det är jättebra med efterkontroller men betydligt bättre att se till att inte hamna i den här situationen från första början.

Det här systemet har funnits sedan förra alliansregeringen. Vi hade under ett antal år åtminstone krav på att kollektivavtal måste finnas på företaget för att man skulle kunna få ta del av pengarna. Men Mats Persson, hans partikamrater och några till krävde att det kravet skulle tas bort för att det skulle bli enklare för företag och skapas bredare möjligheter att ta del av det här.

Det Mats Persson själv pratade om är ett av resultaten, nämligen att det blir mer och mer uppenbart att de kriminella tar del av pengarna, göder och tvättar sin verksamhet och fortsätter tjäna stora pengar och få nya utlopp för det de tjänar på kriminell verksamhet. Det tycker jag verkligen inte att staten ska bidra till. Därför behöver vi ha kontroll på vilka som får pengarna och

vilka som har rätt till stödet från början. Det är där det måste göras en rejäl insats.

Ansvaret ligger på Arbetsmarknadsdepartementet, men där verkar regeringen inte lägga särskilt mycket krut över huvud taget. Det görs små, förvisso vällovliga, insatser – men ingenting som i egentlig mening kommer åt den problematik vi pratar om här i dag.

De gängkriminella har naturligtvis familjer de också, men det är en väldigt liten del av den totala massan. Vi behöver sätta in en riktig insats för att de ska komma ut ur de statliga systemen och inte får del av skattepengarna. Det här är en rejäl fadäs som måste åtgärdas.

(Applåder)

Anf. 16 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Nystartsjobben var tänkta att vara en bro tillbaka till arbetsmarknaden, men i dag ses de ofta som en bakdörr för fusk och missbruk. Jag delar statsrådets analys kring subventionerade anställningar och deras betydelse för att få ut fler människor på arbetsmarknaden, men just nystartsjobben – som är en rättighetsbaserad åtgärd – innehåller massor av problem. Det har belysts väldigt tydligt i Riksrevisionens rapport att bristande kontroller och krav har gjort nystartsjobben till en subvention med hög risk för oseriösa aktörer och att de leder till mycket arbetslivskriminalitet.

Fru talman! Det som oroar oss är att regeringen verkar ignorera Riksrevisionens varningar. Trots kritiken i rapporten har regeringen valt att lämna problemen olösta, vilket också framgick tydligt av svaret. Man har försvagat de viktiga skyddsmekanismerna. Jag nämnde tidigare att man tar bort de fackliga yttrandena nästa år. Det var en av de mest effektiva metoderna för att granska arbetsgivarnas villkor och förhindra missbruk.

Arbetsförmedlingen får mindre resurser till kontroller. De menar att över 1 miljard betalas ut felaktigt. Där behövs också mer resurser till att se till att arbetsmarknadsåtgärderna hanteras på ett ansvarsfullt sätt. Därför tog jag tidigare upp att vi socialdemokrater flera gånger har tagit initiativ till och krävt skärpta krav på arbetsgivare, tydligare arbetsmarknadspolitisk prövning och återinfört stöd för fackliga yttranden. Det vore bra om statsrådet sa något om detta.

Statsrådet svarade inte på frågorna jag ställde om hur man tänker gå vidare med Riksrevisionens rapport och hur man ser på arbetsmarknadspolitisk prövning, stöd för fackliga yttranden och krav på att anställningar ska följa kollektivavtal. Det vore bra om statsrådet kunde svara på hur man tänker hantera nystartsjobben.

Anf. 17 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Jag vill också vara noga med att påpeka att arbetsmarknadsinsatser är oerhört viktiga för att få människor i arbete. Precis som statsrådet var inne på är de betydelsefulla för att människor ska kunna komma in och etablera sig på arbetsmarknaden. Men den insats vi tar upp i dag, nystartsjobben, bidrar påtagligt till välfärds kriminalitet och organiserad

brottslighet som pumpar staten – svenska folket – på skattepengar.

Jag tycker att skattepengarna borde gå till riktiga insatser där människor får möjligheter att etablera sig och rätt förutsättningar att göra det på bra grunder. Men det här stödet går till företag som utnyttjar systemet, och ändå gör man inte mer.

Om utskottsinitiativet som oppositionen, Socialdemokraterna, föreslog för sex månader sedan gått igenom och man valt att stödja det hade vi räddat mycket skattemedel undan det här och kunnat lägga dem på riktiga insatser. Då hade vi kanske kunnat gå in i ett nytt år, 2025, med ett förändrat system där det inte går att fuska som i dag.

Varför gör regeringen eller statsrådet så här? För mig är det rätt obegripligt att man tillåter detta.

Anf. 18 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Tack till interpellanterna för ert engagemang i den här frågan! Jag konstaterar att det finns bred samsyn i Sveriges riksdag om att vi behöver göra mer för att komma åt fusk och felaktigheter. Våra välfärdssystem ska inte utnyttjas.

Det är svårt att hävda att regeringen inte gör något. Vi vidtar ju ett antal åtgärder för att komma åt problemen. Vi har Utbetalningsmyndigheten, begränsningar av vilka man får anställa – man får inte anställa familjemedlemmar – och man får inte använda systemen om man nyligen gjort varsel eller sagt upp anställda. Vi avser även att utöka möjligheterna för Arbetsförmedlingen att göra skarpare kontroller på arbetsplatser. Regeringen vidtar alltså ett antal åtgärder, om än inte exakt de åtgärder som Socialdemokraterna önskar utan ett antal andra som vi menar är mer effektiva och får större effekt.

Anf. 19 PATRIK LUNDQVIST (S):

Fru talman! Det stämmer att de här åtgärderna inte riktigt är vad vi skulle vilja se. Man kan prata om Utbetalningsmyndigheten hur mycket man vill, men så länge det här är en rättighet spelar ju den ingen roll! Där hanteras förvisso felaktiga utbetalningar och människor som inte har rätt till stöd, men här har man den rätten oavsett vad man har i bagaget i övrigt. Det är alltså inte en åtgärd som gäller detta område. Jättebra för andra, absolut, men här hjälper den inte.

Det hjälper heller inte särskilt mycket att man stoppar företagare från att anställa anhängiga.

Mot den här gruppen individer hjälper det inte heller att man inte får rätt till dessa stöd om man har varslat eller sagt upp människor, för vad gör gängkriminala som driver företag i detta syfte när de till exempel inte längre får rätt till de här pengarna och nystarsjobbet upphör för en individ? Säger de då upp den, eller låter de kanske den personen säga upp sig själv? Ja, de talar om för personen att den ska avsluta sin anställning på eget initiativ. Så löser man enkelt den här problematiken. Det skulle i alla fall jag tro.

Det är som sagt jättebra att regeringen gör en massa saker på andra områden, men här verkar det inte göras någonting alls. Jag tror att det beror på att man fortfarande lever i något slags naiv föreställning om att alla företagare är goda människor och medborgare i Sverige, bara på grund av att de är företagare. Så är det ju nu inte, och det har Mats Persson också varit inne på i sin argumentation. Men man behöver visa det i handling, även på detta område.

Jag hoppas verkligen att det kommer fler initiativ framöver. Vi kommer inte att släppa det här, men det verkar som att regeringen inte är särskilt benägen att göra någonting i dag.

Anf. 20 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Regeringen tar denna fråga på allra största allvar. Vi har ett välfärdssamhälle och en välfärdsstat som bygger på tillit och vårt samhällskontrakt, där den som stiger upp på morgonen, arbetar hårt och gör sitt bästa ska veta att stöden i samhällets välfärdssystem går till dem som behöver dem bäst och att det inte sker bidragsbrottslighet eller fusk på olika sätt.

Vi ser nu hur det, på grund av slapphet från tidigare regeringar, har kunnat byggas upp en situation inom pensionssystemet, socialförsäkringssystemet, arbetsmarknadspolitiken och en rad områden där vi ser problem med bidragsbrottslighet.

Den här regeringen tar problemen på allvar. Det är därför vi nu vidtar ett antal åtgärder för att komma åt problemen och göra det omöjligt att fuska i systemen. Detta borde ha gjorts för länge sedan. Det är ett problem som vi har ärvt från tidigare regeringar. Jag beklagar att Socialdemokraterna under åtta år vid makten inte gjorde något åt det. Nu gör vi det, och detta är ett steg i helt rätt riktning.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 5 Svar på interpellation 2024/25:167 om privata förmedlingstjänster

Anf. 21 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Ciczie Weidby har frågat mig vilka slutsatser jag och regeringen drar av IFAU:s rapport beträffande var offentliga resurser för förmedlingsverksamhet gör bäst nytta. Vidare har hon frågat mig om jag, mot bakgrund av rapporten, anser att det är rimligt att fortsätta att anslå cirka 2 miljarder kronor per år för privata matchningstjänster trots att Arbetsförmedlingens egen verksamhet bevisligen ger lika bra resultat men till en lägre kostnad.

Slutligen har hon frågat mig om jag och regeringen, med utgångspunkt i resultaten från rapporten, avser att ta initiativ till att avveckla miljardsubventionerna till privata förmedlingsföretag till förmån för ökat stöd till Arbetsförmedlingens egen förmedlingsverksamhet så

att myndigheten får de resurser som krävs för att säkerställa ett likvärdigt stöd till arbetslösa i hela landet.

Regeringens ambition är att Arbetsmarknadspolitiken ska bli mer effektiv. Arbetsförmedlingen behöver fortsätta att effektivisera sin verksamhet för att fler ska komma i arbete. Detta gäller naturligtvis också de matchningstjänster som Arbetsförmedlingen anskaffar från leverantörer. Matchningstjänsterna behöver vara kostnadseffektiva och bidra till att arbetssökande kommer i arbete eller utbildning.

Det är viktigt med ett gediget kunskapsunderlag om effekter av olika insatser. Jag välkomnar den utvärdering av Rusta och matcha som har genomförts av IFAU och Arbetsförmedlingen. Den ger ett viktigt underlag för både Arbetsförmedlingen och regeringen i det fortsatta arbetet med att utveckla och förbättra arbetsmarknadspolitiken.

Utvärderingen visar att Rusta och matcha inte gav några bestående effekter på inkomster eller sysselsättning i förhållande till det stöd som Arbetsförmedlingen tillhandahåller men att Rusta och matcha medförde större kostnader. Det är inte ett tillfredsställande resultat. Utvärderingen visar på ett tydligt behov av att öka kostnadseffektiviteten i matchningstjänsterna.

Regeringen har tidigare vidtagit åtgärder för att förbättra tjänsterna utifrån de lärdomar som dragits om hur systemet fungerar. Arbetsförmedlingen har, utifrån regeringens styrning, utformat och infört en vidareutvecklad matchningstjänst under 2023. Den vidareutvecklade tjänsten Rusta och matcha 2 innebär bland annat mer stöd för dem som står långt ifrån arbetsmarknaden och incitament för mer varaktiga resultat. Dessa förändringar har ännu inte utvärderats.

Regeringen vidtar också andra åtgärder för att arbetssökande ska få stöd utifrån sina behov. Det finns en betydande grupp av inskrivna arbetslösa som står långt ifrån arbetsmarknaden och som har stora behov av stöd. I budgetpropositionen för 2025 föreslår regeringen därför att medel ska tillföras Arbetsförmedlingen för att myndigheten i högre utsträckning ska kunna tillhandahålla förstärkt stöd med egen personal till arbetssökande med stora stödbehov, som ett komplement till matchningstjänster. Samtidigt minskas medlen för matchningstjänsterna. Det är viktigt att löpande pröva hur det offentliga stödet i matchningen av arbetslösa kan utföras på bästa sätt.

Det är Arbetsförmedlingen som ansvarar för den närmare utformningen och anskaffningen av matchningstjänsterna. Arbetsförmedlingen har kommunicerat att myndigheten planerar att vidta åtgärder för att göra tjänsten mer effektiv. Det handlar bland annat om att leverantörer i än högre utsträckning ska få ersättning för att få arbetssökande i arbete eller utbildning och att lågpresterande leverantörer i än högre utsträckning kommer att stängas av.

Det behöver ske en kontinuerlig utveckling och förbättring av matchningstjänsterna. Om det finns behov kommer regeringen att återkomma med åtgärder för att matchningstjänsterna ska bli kostnadseffektiva och leda till bättre arbetsmarknadseffekter för

deltagarna. Regeringen fortsätter också arbetet för att effektivisera arbetsmarknadspolitiken och för att arbetssökande ska få stöd och insatser utifrån sina olika förutsättningar och behov.

Anf. 22 CICZIE WEIDBY (V):

Fru talman! Jag tackar Mats Persson för svaret, som med skarp tydlighet vittnar om att regeringen kommer att fortsätta att satsa på de dyrare, men inte bättre, privata matchningstjänsterna. Han hänvisar till fortsatt stöd till den uppdaterade versionen av Rusta och matcha, där regeringen hoppas att ökade incitament, alltså mer pengar, ska leda till ett bättre och mer försvarbart resultat för de privata matchningstjänsterna.

Det slår mig nu att det här påminner mycket om galenskapen i att göra samma sak flera gånger och ändå förvänta sig ett annat resultat.

Den rimliga slutsatsen hade varit att regeringen, i stället för att skicka våra skattepengar till de vinstdrivande matchningsföretagen, gav resurserna till Arbetsförmedlingen, där pengarna jobbar mycket bättre. Det förtjänar att påpekas att rapporten ligger i linje med vad tidigare forskning visat, nämligen att de privata utförarna inte överträffar de offentliga i att få arbetssökande i jobb.

Fru talman! Mats Persson erkänner trots allt en del av verkligheten när han i sitt svar säger att det finns en betydande grupp av inskrivna arbetslösa som står långt ifrån arbetsmarknaden och som har stora behov av stöd.

I sitt svar lyfter han fram att myndigheten ska få lite mer pengar för att i större utsträckning kunna tillhandahålla förstärkt stöd med sin egen personal. Det vi pratar om är alltså 79 miljoner kronor i ökat stöd. Det kan låta mycket, men det ska ställas mot de 2 miljarder som Mats Persson och hans regering tänker fortsätta att strössa över de privata matchningstjänsterna.

Jag menar att detta, fru talman, är ett uttryck för det stora systemfel som numera helt och hållet präglar den svenska arbetsmarknadspolitiken. Den är helt ideologistyrd i stället för att styras utifrån en riktig ambition att få människor i arbete.

Om vi till exempel skulle vilja titta bakåt skulle vi se att vi i Sverige faktiskt har varit ett väldigt bra land – ett föregångsland – när det gäller vår arbetsmarknadspolitik. Vi har byggt den på forskning och vetenskapligt beprövade metoder för att verkligen se till att människor kommer i jobb. Det har varit en arbetsmarknadspolitik som inte bara har ambitionen utan verkligen *vill* att människor ska få den hjälp och det stöd de behöver för att komma in på arbetsmarknaden.

Jag måste därför ändå ställa frågan en gång till: Är det rimligt och smart att fortsätta lägga så ofantligt mycket mer pengar på de privata matchningstjänsterna trots att vi har läst i rapporten att de privata tjänsterna inte är bättre? Arbetsförmedlingen är ju faktiskt bättre.

Anf. 23 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Tack, Ciczie Weidby, för ditt engagemang i den här frågan!

Jag vill börja med att säga att jag instämmer i väldigt mycket av det ledamoten säger när det gäller vikten av att arbetsmarknadspolitiken ska präglas av och bedrivs utifrån vad som funkar i verkligheten – vad som liksom är beprövad erfarenhet. Det är också mot den bakgrunden som regeringen har välkomnat den granskning av de privata matchningsaktörerna som Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering har gjort.

Jag delar också uppfattningen att det här är en reform som har genomförts på ideologiska grunder. Jag delar den uppfattningen, och det är ingen hemlighet att det inte var vare sig Liberalerna eller Vänsterpartiet som var drivande bakom det. Det var i stället ett annat parti – nämligen Centerpartiet, som inte finns representerat här i kammaren i dag – som var pådrivande för den reformen.

Jag delar uppfattningen att det nu visar sig att ideologiskt drivna projekt inom arbetsmarknadspolitiken inte är rimliga – oavsett åt vilket håll det ideologiska går, så att säga. Det är inte heller någon ny information för ledamoten; det har undertecknad även sagt i medierna. Det är alltså helt uppenbart.

Det är också viktigt att säga, och för oss alla att konstatera, att det finns en mycket stor förbättringspotential även i Arbetsförmedlingens arbete för att få fler människor att komma i arbete. De privata matchningsaktörerna är lika bra eller lika dåliga som Arbetsförmedlingen på att få människor i arbete, men de är dyrare. Det vittnar om att det finns en stor förbättringspotential i arbetet med att få fler människor i varaktig sysselsättning oavsett om vi använder privata aktörer eller offentliga aktörer.

Regeringen har sedan ett antal år tillbaka, även innan den här rapporten presenterades, vidtagit åtgärder. Vi har minskat mängden pengar som har satsats på de privata förmedlingsaktörerna, så nivåerna är lägre nu än de var när Vänsterpartiet stöttade Socialdemokraternas budget 2022. Utgiftsnivåerna för privata matchningsaktörer är alltså lägre i dag än de var när Ciczie Weidbys parti röstade för Socialdemokraternas budget 2022. Det beror på att vi misstänkte, och nu också har fått svart på vitt, att det här är en verksamhet som behöver förbättras och som inte fullt ut använder skattebetalarnas pengar tillräckligt effektivt.

Det är också viktigt att konstatera att Arbetsförmedlingen nu kommer att vidta ett antal åtgärder för att få upp kvaliteten och för att lågpresterande aktörer i systemet ska stängas av. Det är åtminstone det som Arbetsförmedlingen har kommunicerat och signalerat. Det sker nu alltså ett antal aktiviteter och åtgärder för att få arbetsmarknadspolitiken att fungera bättre. Det vi kan konstatera är att både de privata aktörerna och Arbetsförmedlingen behöver bli bättre på att matcha människor till lediga jobb.

Anf. 24 CICZIE WEIDBY (V):

Fru talman! Jag har så många frågor och alldeles för lite tid.

Jag tänker att den ideologiska svängningen i arbetsmarknadspolitiken och den första slakten av Arbetsförmedlingen skedde redan under alliansregeringens första mandatperiod, och som jag minns det var Liberalerna en del av Alliansen. Mats Persson har givetvis rätt i att den fullständiga och totala kollapsen av detta skedde i och med januariavtalet, men Liberalerna var väl åtminstone till en början med även i det. Mats Persson kan alltså inte helt svära sig fri från den fullständiga slakten av Arbetsförmedlingen.

Någonstans måste man ändå fundera. Jag gillar verkligen att vi pratar ideologi, för det är precis därför vi är här. Det är därför det finns flera partier. Min och Vänsterpartiets ideologi är ju att vi tror på att fatta beslut i den här kammaren som gör att alla myndigheter kan verka så bra som möjligt för att alla personer i det här landet ska få precis de stöd och möjligheter som de kan få. Det handlar om likvärdighet.

Så ser det dock inte ut när man slänger ut pengar på de privata aktörerna i stället för att satsa på Arbetsförmedlingen. Man kan inte bara klaga på att Arbetsförmedlingen inte gör det den ska eller borde göra mer. Det vi nu ser har hänt på Arbetsförmedlingen är nämligen att väldigt många av de otroligt duktiga förmedlarna har flytt – givetvis, för det är väl klart att de gör det om de inte känner att de får göra det de är bäst på. Det finns liksom inga resurser, utan de ska bara jaga och vara en kontrollfunktion.

Många av de arbetsförmedlare jag träffar tycker verkligen om sitt jobb. Vi vet att de som verkligen behövs stöd är de som står långt från arbetsmarknaden. Väldigt många kommer ganska snart in i ett nytt jobb; man kanske bara behöver ett eller två möten med någon för att fundera ut att man exempelvis behöver en viss utbildning för att ta sig vidare. Men jag upplever att regeringen inte har en äkta ambition när det till exempel gäller alla de personer som har olika funktionsnedsättningar och som aldrig riktigt får komma in på arbetsmarknaden. Jag upplever att inte heller den här regeringen vill se till att det finns ett likvärdigt stöd till dem över hela landet.

Det är också så att en vits med att det ska finnas en bra, tydlig och likvärdig arbetsförmedling i hela landet är att man med lite statlig kontroll också mycket tydligare kan se skillnaderna i vilka behov som finns i olika delar av landet. Behoven är nämligen inte desamma i hela landet.

Egentligen undrar jag hur det kommer sig att högern, och väldigt ofta Liberalerna, faktiskt tycker så illa om – kanske till och med hatar – Arbetsförmedlingen så mycket. Varför finns det alltid en aversion mot statliga myndigheter och tanken att de ska kunna göra ett bra jobb? Varför är det alltid så självklart att man ska strössla en massa miljoner på privata företag?

Anf. 25 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

Jag tror att undertecknad och ledamoten har lite olika syn på hur arbetsmarknadspolitiken ska bedrivas. Jag kommer inte att beskriva Vänsterpartiets politik – det får Vänsterpartiet göra själva – utan vår egen politik.

Vår utgångspunkt är att välfärdsstaten och de statliga myndigheterna ska fungera. Det är viktigt för att människor ska känna tillit till staten. Det är också viktigt att människor känner tillit till myndigheter. Arbetsförmedlingen är en myndighet som precis som alla andra myndigheter kan bli bättre, och den jobbar aktivt med att bli bättre och få en ökad tillit i samhället.

För att Arbetsförmedlingen ska kunna få det och för att den ska kunna vara en garant för arbetssökande behöver den kunna ställa krav på människor. Det tror jag är viktigt, för det är en del av vårt samhällskontrakt att den som är arbetslös ska göra sitt yttersta för att ta ett jobb. Man ska söka de jobb som finns och gå de utbildningar som finns. Där har Arbetsförmedlingen en viktig kontrollfunktion i arbetet med att se till att välfärdsstaten fungerar och att tilliten till systemet finns.

Arbetsförmedlingen har också en viktig roll i att stötta människor att ta de jobb och utbildningar som erbjuds, och det är därför regeringen skjuter till pengar för att i högre utsträckning kunna stötta de individer som står allra längst från arbetsmarknaden och som behöver samhällets stöd allra bäst. Det gäller inte minst människor med funktionshinder men också människor med mycket svag utbildningsbakgrund, knagglig svenska etcetera. Där skjuter vi till pengar för att Arbetsförmedlingen ska kunna vidta fler åtgärder.

Samtidigt är regeringen tydlig med att Arbetsförmedlingen är en av flera aktörer som ska se till att arbetsmarknaden fungerar bättre. Jag skulle vilja säga att yrkesutbildningar i bred mening är otroligt viktiga för att minska gapet mellan å ena sidan den kompetens som företagen och arbetsgivarna efterfrågar och å andra sidan arbetstagarnas brist på motsvarande kompetens. Det finns ett gap mellan vad människor kan och de kompetenser som efterfrågas. Det är därför regeringen nästa år kommer att se till att över 120 000 svenskar har möjlighet att gå en yrkesutbildning i någon form. Vi tror väldigt mycket på att lära sig på jobbet. Vi tror på att lära sig på en arbetsplats där det finns en tydlig koppling till ett arbete som väntar i andra änden.

Fru talman! De privata matchningsaktörerna har en roll att fylla i det här systemet. Vi har många som bidrar – och försöker att bidra – till att människor får ett arbete. Samtidigt är kostnaderna, som rapporten visar, för höga i förhållande till den nytta som man får. Därför har reformen förfinats och gjorts om. Den nya reformen är ännu inte utvärderad, men vi kommer att få se ett antal insatser från Arbetsförmedlingens sida för att få systemet att fungera bättre. Man bör notera att

nivåerna för de privata aktörerna är lägre i dag än de var i den budget som Vänsterpartiet röstade för 2022.

Anf. 26 CICZIE WEIDBY (V):

Fru talman! Jag och Mats Persson har väl läst samma utredning, *En effektivvärdering av arbetsförmedling med fristående leverantörer*. Den är mycket tydlig med att det blir dyrare och mindre effektivt när privata aktörer går in än när Arbetsförmedlingen själv gör det.

Jag pratade med några fackligt organiserade arbetsförmedlare. De sa så här:

Vi tror att det går att reformera arbetsmarknadspolitiken och styra om resurserna. Pausa experimentet med privat arbetsförmedling! Styr om resurserna för att kraftigt förbättra Arbetsförmedlingens service till arbetsgivare och arbetssökande! Avsätt resurser för att utveckla moderna digitala plattformar och för att investera i ett brett rekryterings- och utbildningsarbete! Arbetsförmedlingen behöver anställa och behålla fler erfarna arbetsförmedlare. Medarbetare behöver fördjupade kunskaper i bland annat funktionshindersfrågor och företagsekonomi. Det är en förutsättning för att bättre kunna stödja arbetsgivare som anställer personal långt från arbetsmarknaden.

Det här är superklora saker. Jag uppmanar verkligen Mats Persson och regeringen att besöka och prata med många arbetsförmedlare. De vill inget annat än att se till att alla människor har ett jobb att gå till.

Jag vill avsluta med att säga att jag verkligen önskar att vi i det här landet kunde ha en aktiv statlig arbetsförmedling och en arbetsmarknadspolitik som på riktigt syftar till att alla människor ska kunna gå till ett arbete och som gör att alla människor har rätt att gå till ett arbete och försörja sig. Jag tror inte att människor bara är lata hela tiden och inte vill arbeta, men alla måste få rätt förutsättningar för att kunna ta ett arbete och bli självständiga individer.

Anf. 27 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Jag tackar Ciczie Weidby för en utmärkt interpellationsdebatt och för hennes engagemang i de här frågorna. Jag tycker att denna debatt har varit respektfull – även om ledamoten och jag inte tycker exakt likadant om allting har debatten förts i en vettig och rimlig ton och i en konstruktiv anda.

Det är ju ingen hemlighet att Liberalerna och Vänsterpartiet står långt ifrån varandra ideologiskt i många frågor. Jag vågar också hävda att det finns en skillnad i människosyn som har blivit tydlig i den här debatten. Vi liberaler anser att människor har ett stort eget ansvar för att söka arbete och ta de utbildningar som erbjuds.

Sverige är ett fantastiskt land. Man får väldigt många möjligheter. Man får utbilda sig inte bara en eller två gånger, utan man får tre, fyra, fem, sex eller sju chanser att utbilda sig och ställa om mitt i livet. Man erbjuds många möjligheter, och man har ett eget ansvar att ta dessa möjligheter. Då är det viktigt att vi har myndigheter som har höga förväntningar på de

arbetssökande. Alla kan inte leva på bidrag, men alla kan bidra med något.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2024/25:176 om åtgärder för att bekämpa arbetslösheten

Anf. 28 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Fru talman! Serkan Köse har, med tanke på det allvarliga arbetsmarknadsläget, med hög arbetslöshet och växande varsel inom bland annat sjukvården och byggsektorn, frågat mig vilka konkreta åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att bekämpa arbetslösheten och stärka arbetsmarknaden.

När regeringen tillträdde var inflationen mycket hög. Det har inneburit en tung ekonomisk börda för såväl hushåll som företag, kommuner och regioner. Den överordnade uppgiften för den ekonomiska politiken har sedan regeringen tillträdde varit att bekämpa inflationen. Den kampen är nu vunnen.

Regeringen vill stötta ekonomins återhämtning och prioriterar reformer inom framför allt tre områden. Det handlar om att fortsätta stärka hushållens köpkraft, om reformer för ökad tillväxt och om att återupprätta arbetslinjen så att fler kommer i arbete.

För att möta den höga arbetslösheten har regeringen lämnat förslag i höstbudgeten om sänkt skatt på arbete och satsningar på utbildning och stöd till personer långt från arbetsmarknaden. Regeringen föreslår även ett nytt jobbskatteavdrag för vanligt folk. Det ska alltid löna sig att arbeta, och många hushåll har pressats hårt av höga kostnader.

Men det räcker inte att bara sänka skatten på arbete. Många arbetslösa står långt ifrån arbetsmarknaden. Därför föreslås en förstärkning av Arbetsförmedlingens stöd till arbetssökande med stora stödbehov. I budgetpropositionen för 2025 föreslås ett tillskott på 79 miljoner kronor. För 2026 föreslås 158 miljoner kronor, och från och med 2027 tillförs 238 miljoner kronor.

Den enskilt viktigaste insatsen för att långsiktigt etablera sig på arbetsmarknaden är utbildning. Utbildning av hög kvalitet stärker individens möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden och gör det möjligt att ta till vara allas kompetens.

Satsningarna som gjorts på fler platser inom både yrkeshögskolan och den yrkesinriktade vuxenutbildningen förbättrar tillgången till utbildning så att fler snabbt kan komma i arbete. I budgetpropositionen för 2025 föreslår regeringen ett tillskott på 900 miljoner kronor för cirka 11 000 utbildningsplatser inom regional yrkesinriktad vuxenutbildning i komvux, det vill säga yrkesvux. Dessutom dubblas bidraget till handledare i lärlingsvux.

Alla som kan arbeta ska göra det. Höga krav ska ställas på den som söker jobb, och detta ska kombineras med att arbetslösa erbjuds rätt stöd och insatser.

Dessutom ska det finnas tydliga aktivitetskrav för att få bidrag.

Arbetsförmedlingen har i årets regleringsbrev fått ett fortsatt uppdrag att öka den geografiska och yrkesmässiga rörligheten bland arbetslösa. Den som står utan arbete måste vara beredd att läsa in en utbildning, omskola sig eller söka jobb i en annan kommun.

Anf. 29 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Under en pressbriefing inför 2024 sa finansminister Elisabeth Svantesson att vi skulle räkna med ännu fler konkurser och ett utsatt läge för regionerna. Därefter har vi fått pressmeddelande efter pressmeddelande och nyhetsklipp efter nyhetsklipp om läget på svensk arbetsmarknad.

Den 14 maj gick Arbetsförmedlingen ut med att arbetsmarknaden försvagades. I augusti intervjuades Johan Pehrson i tidningen Arbetet, och det talades om den högsta arbetslösheten på tio år.

Den 15 oktober kunde vi se att Arbetsförmedlingen meddelade att långtidsarbetslösheten fortsatte att öka. Den 22 oktober talade Arbetsförmedlingen om rekordstora utbetalningar från a-kassan under tredje kvartalet, då 34 procent fler fick ersättning från a-kassan. I oktober talade även regeringen själv om att arbetslösheten fortsatte att stiga, och Arbetsförmedlingen berättade om stora skillnader mellan arbetslösheten i olika delar av Sverige.

Nu i november har Arbetsförmedlingen sagt att arbetslösheten fortsätter att stiga och att nästan 362 000 människor är utan arbete.

Därför har vi den här debatten i dag, fru talman. Jag hade förväntat mig att statsrådet i interpellationssvaret skulle visa att han förstod allvaret på svensk arbetsmarknad. Men tyvärr kan vi konstatera att det är tydligt i regeringens svar att man inte inser att vi har en kris på svensk arbetsmarknad. Låt mig konstatera, Mats Persson, att vi har en arbetsmarknadskris i dag. Sedan statsrådet tillträdde har arbetslösheten ökat för alla grupper, fru talman: ungdomar, långtidsarbetslösa och till och med de som tidigare stod nära arbetsmarknaden.

Fru talman! Regeringen skyller ofta på inflation och lågkonjunktur. Men andra länder i Europa har samma utmaningar. Ändå lyckas de vända trenden. Problemet är inte omvärlden utan regeringens passivitet.

Fru talman! För att tala klarspråk: Sverige står i dag inför den högsta arbetslösheten på tio år, om vi bortser från pandemin. Det är fråga om siffror som regeringen själv bekräftat. Vi har i dag över 361 000 människor som står utan arbete. 145 000 har varit arbetslösa i över ett år. Bland dessa finns 45 000 ungdomar som fortfarande väntar på sitt första jobb. Bakom den här statistiken, fru talman, finns det en människa, en familj som kämpar för att få ekonomin att gå ihop och ett samhälle som riskerar att slitas isär av klyftor och hopplöshet.

Samtidigt, fru talman, visar EU-kommissionens senaste prognos att Sverige hör till länderna med sämst

tillväxt i EU. Med en förväntad bnp-ökning på endast 0,3 procent under 2024 placerar vi oss bland unionens svagaste ekonomier. Det är uppenbart att detta inte bara är ett resultat av global inflation eller lågkonjunktur. Det är också ett resultat av politiska beslut – eller snarare brist på politiska beslut.

Statsrådet nämner att regeringen förstärker Arbetsförmedlingens stöd till arbetssökande med stora stödbehov och att man vill återupprätta arbetslinjen. Men låt oss titta på verkligheten! Jag har budgeten med mig här. 79 miljoner kronor föreslås till förstärkning av Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader och stöd till personer som är långt ifrån arbetsmarknaden. Vad statsrådet inte nämner, fru talman, är att dessa pengar tas från anslaget för arbetsmarknadspolitiska program och insatser; vi ser en minskning med 160 miljoner kronor i budgeten. Det innebär att man omfördelar resurser snarare än tillför nya medel. Då är frågan: Hur ska det kunna hjälpa fler människor tillbaka till arbetsmarknaden att de program och insatser som behövs för att rusta människor minskar? Man drar ju ned på resurserna.

Det som statsrådet säger om utbildningsplatser är inte heller riktigt sant, men det får jag komma tillbaka till i nästa inlägg.

Återigen, fru talman: Jag vill gärna ha en seriös diskussion om läget på svensk arbetsmarknad, och jag förväntar mig att statsrådet kommer tillbaka med konkreta reformer för hur vi ska få fler människor i arbete.

Anf. 30 LEIF NYSMED (S):

Fru talman! Jag får tacka för svaret till att börja med. När jag såg Serkan Köses interpellation tänkte jag: Jag måste ansluta mig till den här debatten.

Serkan lyfter fram den allvarliga situationen inom byggsektorn, och jag är själv från byggsektorn. Jag har arbetat där sedan 1989 och upplevt både uppgångar och nedgångar i konjunkturerna. I dagsläget är lågkonjunkturer väldigt tydliga i byggbranschen. Det är över 11 700 bara i Byggnads a-kassa i dag. Då står det ett antal till utanför a-kassan också, vilket jag dock inte har siffran för. Bostadsbyggandet är rekordlångt, och det stiger inte. Det börjar sjunka igen nu, enligt den senaste siffran jag såg i veckan. Behovet av nya bostäder är långt större än vad som byggs. Konkurserna är extremt många inom bygg. I våras gick varje dag sju företag inom byggbranschen i konkurs. Men trots alla dessa övertydliga signaler har regeringen och dess stödparti Sverigedemokraterna inte gjort någonting för att vända utvecklingen i byggsektorn.

Statsrådet hänvisar till inflationsbekämpning. Inflationen har sjunkit i hela världen, och det är inte regeringens förtjänst. Däremot har regeringens ovilja att hålla hjulen igång inom byggsektorn lett till det låga bostadsbyggandet och den höga arbetslösheten bland svenska byggnadsarbetare, vilket i sin tur hotar hela kompetensförsörjningen inför framtiden. Under 90-talskrisen var det cirka 20 000 personer som lämnade byggbranschen, och vi ser liknande effekter i dag.

Jag lyssnade på en tidigare interpellationsdebatt där statsrådet Mats Persson lyfte fram att han tror på att få lära på jobbet. Det gör jag också. Men av de elever i Stockholmsregionen som lämnade gymnasiets byggprogram i våras fick endast 10 procent lärlingsanställning. Smaka på den – 10 procent! Liknande katastrofala siffror finns även på flera andra platser i landet. Det minskar attraktiviteten för byggbranschen kraftigt. Vi förlorar svenska utbildade byggnadsarbetare som vi inte behöver sätta i utbildning utan som kan det här. De blir arbetslösa i dag. Samtidigt får inte lärlingar komma in på arbetsmarknaden för att lära ett yrke som de verkligen brinner för och älskar.

Vi ska bygga upp en byggnads- och reparationsberedskap inom civilsamhället för att klara kriser och i värsta nödfall ett krig. Men om vi har förlitat oss enbart på utländsk arbetskraft, vilket vi i stor utsträckning gör i dag, och tappat den inhemska kompetensen kommer vi som land att stå nakna vid en allvarlig kris.

Men för att inte endast kritisera regeringen vill jag också spela in några förslag på åtgärder som är möjliga att vidta vid offentlig upphandling inom byggsektorn.

Man kan börja med att begränsa antalet underentreprenörer på byggarbetsplatser, exempelvis till två led nedåtgående. Det skulle göra att fler bolag faktiskt måste anställa egen personal. Vi har i Sverige stora byggföretag som minskat sin egen personal till förmån för att ta in ett antal underentreprenörer, många gånger med utländsk arbetskraft, vilket har gjort att den svenska arbetskraften dränerats. För att både minska byggfusk och säkra arbetsmiljöer kan man ställa krav på att personalen ska vara yrkesutbildad och ha språkkunskaper. Man kan ha lärlingsklausurer för att byggläver ska kunna få praktik och kunna få lärlingsanställningar efter gymnasietiden. Inte minst behövs det uppföljning och kontroll för att säkerställa att kraven efterlevs, så att arbetslivskriminalitet förhindras. De här kraven ställs på flera ställen i landet, bland annat i Region Uppsala, och den tidigare regeringen ställde dem i samband med investeringsstödet.

Fru talman! Min fråga till statsrådet är: Kan statsrådet tänka sig att införa sådana här krav på nationell nivå vid offentlig upphandling för att säkerställa att vi värnar vår kompetensförsörjning inom byggsektorn i landet?

Anf. 31 PATRIK LUNDQVIST (S):

Fru talman! Arbetslösheten är en fråga som får på tok för lite uppmärksamhet i dag. För 20–25 år sedan, och kanske ännu närmare i tiden till och med, hade dagens arbetslöshetssiffror resulterat i ett ramaskri över hela linjen, både politiskt och i civilsamhället. Det hade varit en chock. I dag står vi här och pratar nästan som att jaja, några tiondelar lägre så kan vi nog fixa det här. Vi har en minister som inte riktigt verkar ta frågan på allvar. Vissa kollegor här har naturligtvis haft en lite annan tongång. Men det känns inte som att det finns någon krismedvetenhet hos regeringen.

Jag skulle vilja hänvisa statsrådet och andra intresserade till den granskning som Konjunkturinstitutet

gjorde 2021 av olika sätt att stimulera ekonomin och vad de ger för resultat på arbetslösheten. Där konstateras att om man använder 1 procent av bnp till offentliga investeringar leder det till 1 procents sänkning av arbetslösheten. Om man däremot lägger samma summa på skattesänkningar leder det till bara 0,3 procents sänkning av arbetslösheten.

Om man säger sig slåss för något slags arbetslinje gör man alltså ett rejält felslut om man använder statens utökade resurser, reformutrymmet, till skattesänkningar. Det är faktiskt helt ofantligt dåligt. Det ger över tre gånger så mycket effekt om man investerar i Sverige direkt – till exempel i byggsektorn, som vi hörde om här tidigare – som om man sänker skatterna, vilket den här regeringen dessutom har gjort allra mest för dem som har högst inkomster.

Det finns definitivt anledning att se över hushållens ekonomiska situation och att stötta hushåll som har haft det svårt i inflationen. Men man gör det på ett sätt som inte har stor effekt på arbetslösheten. Dessutom ger man till dem som redan hade störst chanser att klara av inflationen.

Då har man verkligen inte levererat på någon arbetslinje. Man har levererat till de rika, till dem som har mycket kapital och kanske framför allt till dem som står bakom Moderaternas politik. Men man har verkligen inte drivit någon arbetslinje.

Det måste vi ändra på. Det är dags att ta den lärdom som finns och använda den för att se till att Sverige går mot en bättre sysselsättning. Det är ett samhälle som byggs upp för alla där alla har ett arbete att gå till. Det är en plats i tillvaron att kalla sin, att kunna bygga sitt liv så som man själv vill och att se till att skapa sin egen tillvaro tillsammans.

Det gör vi helt klart inte med fler skattesänkningar som regeringen tycker är vägen framåt. Vi gör det med en rejäl arbetslinje där vi fokuserar på att sätta människor i arbete, skapa värden i Sverige och bygga Sverige starkt för alla.

Det är vad Konjunkturinstitutet visar att vi kan göra om vi investerar i Sverige. Vi måste välja den vägen framåt. Det hoppas jag att ministern säger att han vill göra när han kommer tillbaka med sina svar.
(Applåder)

Anf. 32 CICZIE WEIDBY (V):

Fru talman! Jag kunde inte låta bli att ansluta till debatten när jag så att säga hade statsrådet på tråden.

Var och en har rätt till arbete, fritt val av sysselsättning, rättvisa och tillfredsställande arbetsförhållanden samt skydd mot arbetslöshet. Det står i artikel 23 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

Rätten till arbete, som även omfattar rätten för var och en att kunna förtjäna sitt uppehälle genom fritt valt eller antaget arbete, förtydligas i artikel 6 i FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

Rätten till arbete för personer med funktionsnedsättningar förtydligas också. Konventionen talar om att rätten till arbete och sysselsättning även ska gälla

personer med funktionsnedsättning. De ska också ha lika villkor som alla andra.

Bara för att man har en funktionsnedsättning betyder inte det att man inte på samma sätt som alla andra vill förtjäna sitt uppehälle. Man har också rätt att kunna få göra det genom ett fritt valt eller antaget arbete på arbetsmarknaden i en arbetsmiljö som är öppen, och så vidare.

Det är nu 15 år sedan som konventionen trädde i kraft i Sverige. Men det finns många brister i arbetet med att Sverige ska leva upp till konventionen om att alla människor ska ha rätt till arbete och en egen försörjning.

Det skulle vara lätt att rabbla fakta. SCB har tagit fram jättemycket data på området om hur många personer med olika funktionsnedsättningar som är arbetslösa. Det är samma procentsats på 40 procent över tid. Det är alltid likadant oavsett vad vi har för konjunktur och alldeles oavsett vilken regering vi har. Detta är en grupp som alltid blir åsidosatt och vars rättigheter och skyldigheter inte uppmärksammas.

Av en annan debatt jag hade med Mats Persson märker jag att han vinklar in sig på människors skyldighet att ta arbete och att inte leva på bidrag. Det är den klassiska liberala linjen och synen på människor.

När man träffar personer från funktionsrättsrörelsen säger de: Men snälla, var är vår rätt att få delta på arbetsmarknaden? Vi blir alltid hänvisade till en massa åtgärder, bidrag och så vidare. Jag får aldrig vara med och bidra och själv känna att jag går till jobbet, att jag bidrar till min egen försörjning och att jag lever ett liv som jag själv får bestämma över.

Herr talman! Jag tänker att Mats Persson jättegärna får berätta: Hur ska regeringen se till att alla personer inte bara ska ha utan också har rätt att få en sysselsättning som är meningsfull för dem?

Anf. 33 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Herr talman! Tack till deltagarna i interpellationsdebatten för en utmärkt debatt.

Det är viktigt att konstatera att det inte är någon walk in the park att få ned inflationen i ett land. Det är där Sverige befinner sig just nu efter en situation med chockhöjda räntor och jättehög inflation. Det är ingenting som någon politiker i Sverige har orsakat. Det är omvärlden som ställt oss inför det faktumet.

Det är extremt viktigt att riksdagen, finanspolitiken och penningpolitiken från Riksbanken tillsammans tar frågan på allvar och agerar på ett ansvarsfullt sätt så att vi kan få ned inflationen och därmed få ned räntorna. Det är också det vi nu ser ske.

Det räcker att åka till vårt grannland Norge för att se att det inte är någon naturlag att det måste vara på det sättet. Där har man mycket högre inflation än vi har här och har inte kunnat sänka räntan i den utsträckning som vi har kunnat göra i Sverige.

Det är viktigt att vi har bedrivit en ansvarsfull ekonomisk politik för att få ned räntorna och få igång de ekonomiska hjulen så att de snurrar snabbare.

Det är också viktigt att konstatera att Sverige och vår samhällsmodell fungerar väldigt bra på många sätt. Vi har en av de högsta sysselsättningsgraderna i Europa.

Vi har många som är med i arbetskraften. Vi har inga hemmafruar i Sverige. Det tycker jag är bra att vi inte har, utan kvinnor och män söker arbete. Vi har ett högt arbetskraftsdeltagande.

Men vi har ett glapp i kompetens mellan å ena sidan de arbetslösa och å andra sidan det som de offentliga och privata arbetsgivarna efterfrågar. Det glappet behöver vi på olika sätt sluta.

Det är därför regeringen satsar väldigt mycket på yrkesutbildningar för att se till att människor att gå en utbildning. Människor får många möjligheter i Sverige att gå en utbildning i Sverige och har möjlighet att gå en utbildning som i slutändan leder till att de får ett arbete.

Regeringen gör också stora investeringar i framtiden och i tillväxt, med offentliga investeringar i infrastruktur och forskning för att på det sättet få ett Sverige som håller ihop.

Det bidrar också till att de ekonomiska hjulen snurrar snabbare. Det är viktigt nu när ekonomin återhämtar sig och vi på det sättet kan se längre fram att sysselsättningen ökar och arbetslösheten sjunker.

Herr talman! Ciczie Weidby nämner de funktionsnedsatta. Det gör mig väldigt glad att ledamoten gör det. Precis som ledamoten beskriver är det en problematik som vi har haft i Sverige under lång tid och som ärligt talat inte har att göra med vilken regering vi har utan är ett problem vi har oavsett det.

Jag delar helt uppfattningen att vi behöver arbeta med arbetsgivarnas värderingar och synen på funktionsnedsatta i allmänhet i samhället. Det finns strukturella hinder som gör att människor inte ses som en resurs utan som ett problem, vilket gör att vägen till arbetsmarknaden blir längre.

Vi har en stolt tradition i Sverige att vi behandlar funktionsnedsatta med utgångspunkten att om människor kan arbeta så ska de ha möjligheten att få ett arbete. Vi har stödsystem i form av ett bolag, Samhall, som har som affärsidé och uppdrag från skattebetalarna och politiken att ta ansvar för människor och ge möjlighet till arbete för dem som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Det är en viktig del för att se till att vi har stöd för dem som har det allra tuffast i samhället.

Anf. 34 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! Statsrådet nämnde några länder, bland annat Norge. Man kan konstatera skillnaden mellan åtgärderna i Norge, Danmark och Tyskland och vad den här regeringen gör. I dessa länder har man vidtagit kraftfulla åtgärder för att skydda jobb och skapa nya möjligheter. Men här, herr talman, har vi en regering som verkligen sitter på händerna.

Mats Persson pratar gång på gång om att regeringen satsar på utbildning. Men när vi tittar på budgeten och resultatet kan vi konstatera att

utbildningsbudgeten har minskat inom flera områden. Nedskaeringar har till exempel drabbat folkhögskolorna, en av de viktigaste utbildningsreformerna för dem som står långt ifrån arbetsmarknaden. Regeringen har inte heller kompenserat för inflation i sina satsningar, vilket gör att det faktiska värdet av de medel som tillförs är betydligt lägre än vad statsrådet säger.

Vi kan konstatera, herr talman, att sedan Mats Persson och Sverigedemokraterna tog över makten 2022 har budgeten för vuxenutbildningen skurits ned med över en halv miljard kronor. Och studiestartsstödet, ett stöd som gav kortutbildade arbetslösa en chans att vidareutbilda sig, håller man på att avskaffa.

Frågan är, Mats Persson: Hur ska människor utbildas sig och ta sig tillbaka till arbetsmarknaden när ni tar bort de verktyg som finns? Ni skär ned på dem. Är det här Mats Perssons arbetslinje?

Sverige har Europas tredje högsta arbetslöshet. Danmark, Norge och Finland vidtar åtgärder och förstärker arbetsmarknadspolitiken genom utbildning och omställning. I Sverige har vi en regering som med stöd av Sverigedemokraterna sänker skatten för dem som redan har mest, och dessutom lånar man till det. Inte ens Finanspolitiska rådet anser att detta är en insats som kommer att leda till att fler får jobb. Det kommer inte att hjälpa långtidsarbetslösa eller ungdomar som fortfarande väntar på sitt första jobb. Jag nämnde 45 000 ungdomar, Mats Persson!

Skillnaden mellan vår politik, den socialdemokratiska politiken, och Mats Perssons politik är att vi står inför investeringar. Vi står upp för att människor ska ha möjlighet till utbildning, omställning och aktiva arbetsmarknadspolitiska insatser som ger fler människor möjlighet att komma tillbaka i arbete och försörja sig själva. Det är det som är arbetslinjen: att ge människor förutsättningar att försörja sig själva.

Herr talman! Under pandemin införde vi socialdemokrater någonting som hette korttidspermitteringar. Det räddade hundratusentals jobb. Vi återinförde extratjänster och investerade i välfärden, som är en motor för jobb, trygghet och tillväxt i Sverige. Att rusta människor för framtiden – det är det som är skillnaden mellan den socialdemokratiska politiken och den politik Mats Persson står för.

Herr talman! Vi befinner oss i halvtid i mandatperioden. Under de två år som Mats Persson och Sverigedemokraterna har styrt det här landet har tio års reallöneökningar utraderats. Arbetslösheten har nått sin högsta nivå på ett decennium, och Sveriges tillväxt är bland de lägsta i Europa. Detta, herr talman, är ingen naturlag. Detta är ett resultat av regeringens och Sverigedemokraternas politiska prioriteringar.

Min konkreta fråga till statsrådet Mats Persson är: På vilket sätt kommer nedskaeringar i den aktiva arbetsmarknadspolitiken, minskade resurser till Arbetsförmedlingen, avskaffandet av studiestartsstödet och försämringar i a-kassa från nästa år att leda till att fler kommer in på arbetsmarknaden? Är det arbetslinjen, Mats Persson, eller är det bara tomma ord utan verklig substans?

Anf. 35 LEIF NYSMED (S):

Herr talman! Jag tackar för svaret, men jag saknar en kommentar angående aktiva åtgärder vad gäller exempelvis offentliga upphandlingar för att säkerställa kompetensförsörjningen i Sverige för framtiden. Det handlar också om att möjliggöra för dem som går yrkesutbildningar att få ett jobb efter utbildningen. Det är dessa tankar jag skulle vilja dela.

Jag var lite aggressiv i mitt första inlägg, och det beror på att den här frågan berör mig väldigt mycket. Jag har många vänner som jobbar inom byggsektorn som drabbas hårt just nu, och jag ser hur det här bromsar Sveriges utveckling.

En satsning inom byggsektorn är också en motor för att få igång tillväxten. En gammal sanning är att en byggnadsarbetare sätter tre andra i arbete. Det skapar multiplikatoreffekter som får igång hela samhället. För mig är det förvånansvärt att man stoppar investeringsstödet. Det första regeringen gjorde var att i ett slag stoppa 20 000 hyreslägenheter – i en tid då bostadsbyggandet sjönk! Det är för mig helt bakvänt.

Ni var ju med på detta en gång i tiden, Mats Persson. Då ställde vi krav i investeringsstödet på att det skulle finnas lärlingar och på att byggelever skulle kunna få komma ut på praktik. Det går att göra om man vill, men jag ser inga ansatser från dagens regering att vilja göra någonting.

En annan fråga som jag vill skicka med och som jag tycker att ni borde tänka lite mer på är arbetsmarknadsprövning och att återinföra den. Jag hade en interpellationsdebatt före sommaren med Maria Malmer Stenergard, som hade den frågan innan hon bytte arbetsuppgift. Hon sa då – när jag inte hade rätt till fler inlägg – att hon inte ville ge facken vetorätt mot anställningar. Därför säger vi nej till arbetsmarknadsprövning, sa hon. Det är ju en rent ideologiskt förblindad orsak! I stället borde regeringen se att det behövs åtgärder för att rädda svensk arbetsmarknaden.

Jag vill gärna höra lite kommentarer om vad ni vill, speciellt när det gäller de offentliga upphandlingarna. Där vill jag gärna få lite mer svar. Tyvärr har jag inte rätt till fler inlägg i debatten.

Anf. 36 PATRIK LUNDQVIST (S):

Herr talman! Jag tänkte knyta an lite grann till en tidigare debatt vi har haft här om nystartsjobben och också säga något om det som Leif pratade om.

Byggsektorn kommer någon gång att vända. I den bästa av världar hade vi haft en regering som satsade och såg till att vi klarade av denna missmatchning mellan bostadsbehoven och arbetslösheten. Vi borde bygga bostäder genom att se till att pengarna går till det vi verkligen behöver i samhället. Vi behöver bostäder, och det finns pengar. Men vi lägger dem på annat i stället för att lägga dem på att bygga bostäder och se till att folk får jobb och kan skapa sig en framtid.

Oavsett hur lång tid det kommer att ta innan det vänder behöver vi också se till att de jobb som skapas i byggsektorn går till byggarbetare med rimliga löner och svenska villkor. Den svenska modellen ska följas,

helt enkelt. Vi måste se till att de jobb som skapas inte går till utnyttjade människor från andra länder eller från Sverige som får jobba under slavliknande villkor och kanske inte ens vet om de har ett jobb i framtiden.

Vi måste se till så att alla klarar av att försörja sig på de arbeten som skapas här, och då måste vi också ha någon form av kontroll på byggsektorn när den kommer igång.

Jag skulle vilja hänvisa till det som kallas för Oslo-modellen. Man har där sett till att ställa krav på rimliga villkor. Man ställer krav på insyn i byggbranschen när man upphandlar. Den offentliga sektorn är en av de största byggarna även i Sverige, och vi behöver se till att detta funkar.

Herr talman! Låt oss ta med oss detta in i framtiden och se till att de jobb som kommer att skapas också blir vettiga jobb för rediga arbetare med rediga villkor!

Anf. 37 CICZIE WEIDBY (V):

Herr talman! Jag har givetvis respekt för att Mats Persson inte hann lyfta alla förslag som regeringen har för att stärka rätten till arbete för personer med funktionsnedsättning.

Jag har ett litet förslag. Funktionsrätt Sverige och Vänsterpartiet tycker till exempel att det vore en väldigt smart och bra idé att ta fram en nationell handlingsplan som innehåller mål och åtgärder för att se till att höja sysselsättningsgraden hos personer med funktionsnedsättning så att den hamnar på samma nivå som hos den övriga befolkningen.

I en sådan nationell handlingsplan kan man ta fram och diskutera exempelvis Samhall eller i vilken utsträckning och på vilken nivå man ska ha lönebidragsanställningar, men naturligtvis också företagets ansvar. Det finns många länder som säger att när man har över ett visst antal anställda har man också vissa skyldigheter. På så vis kan man tvinga in en mångfald och ta ett samhällsansvar för att alla människor ska ha rätt att arbeta.

Jag skulle verkligen se fram emot att den här regeringen visade att dess arbetslinje, att man ska ta jobb i stället för bidrag, faktiskt också gäller dessa personer, som inte vill någonting annat är att gå från bidrag till jobb och få känna sig viktiga och behövda på arbetsmarknaden.

Det kan hända att jag får ta en särskild debatt, herr talman, med statsrådet om funktionsrättsfrågorna och de funktionshinderade möjligheter och rättigheter på arbetsmarknaden. Men en nationell handlingsplan vore kanoners.

Anf. 38 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Herr talman! Jag tycker att det är viktigt att vi i en sådan här debatt är lite sjysta mot varandra och intellektuellt hederliga. Det är klart att ingen i Sverige tror eller tycker att det är regeringens fel att vi har hög inflation i Europa och världen. Det beror ju på att omvärlden är hemsk. Vi har ett krig i Europa, och det kriget har inneburit att inflationen i hela västvärlden blivit

jättehög. Det är varken Socialdemokraternas eller den borgerliga regeringens fel. Det är Vladimir Putins fel. Vi kan väl vara sjysta mot varandra och beskriva det som det faktiskt är.

Sedan är vår uppgift att hantera detta på bästa sätt. Det är möjligt att vi har olika uppfattningar i kammaren om hur situationen ska hanteras, och det tycker jag att vi kan ha respekt för.

Regeringens uppfattning är att inflationsbekämpningen är helt avgörande för att Riksbanken i nästa skede ska kunna sänka räntorna så att svenska hushåll, som just nu har det mycket tufft, ska kunna få det bättre. För den som jobbar handlar det om att kunna göra en semesterresa med familjen när räntorna går ned. För den som har en tuffare ekonomisk situation handlar det om att inte längre behöva ta av sina sparpengar. För den som har det ännu tuffare handlar det om att man nu, tack vare räntesänkningar och regeringens skattesänkningar till dem som jobbar, kommer att kunna få en mycket bättre ekonomisk situation.

Oavsett vilken ekonomisk situation man har är det väldigt stora grupper som nu får det bättre därför att vi med ansvarsfull politik har sett till att inflationen går ned så att räntorna också kan sjunka. Det är väldigt viktigt.

Det är också viktigt för den som är arbetslös. Det betyder att företagen vågar investera. Det betyder att byggsektorn kan komma igång. Det betyder att vi kommer att se investeringar i ökat bostadsbyggande. Det betyder också att när de ekonomiska hjulen rullar kommer arbetsgivarna att bli mer benägna att anställa människor.

Då är det viktigt att de arbetslösa är rustade för att ta de jobb som arbetsgivarna erbjuder – att vi har ett utbildningssystem. Det är därför vi nästa år kommer att ha 120 000 utbildningsplatser i yrkesvux, yrkeshögskola etcetera så att människor kan skaffa sig en yrkesutbildning som leder till ett arbete. Det är väldigt viktigt. Det är också en väldigt viktig del av regeringens politik. Vi kompletterar Riksbankens penningpolitik och ser till att investera i framtiden för tillväxt, men vi ser också till att det finns utbildningsmöjligheter så att människor kan ta de lediga jobb som finns.

Anf. 39 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Den här debatten har återigen visat att regeringen saknar insikt om den kris vi står inför på svensk arbetsmarknad. Arbetslösheten, återigen, är den högsta på ett decennium, men i stället för att stärka resurserna väljer regeringen att skära ned resurserna till den aktiva arbetsmarknadspolitiken. Det är en politik som lämnar människor bakom sig. Det är ingen arbetslinje utan en arbetslöshetslinje som den här regeringen driver.

Nedskärningar i vuxenutbildningen med en halv miljard kronor, avskaffande av studiestartstödet och minskade resurser till Arbetsförmedlingen har gjort det svårare för människor att få någon typ av möjlighet att komma ut på arbetsmarknaden. Detta kan inte skyllas på någon annan. Här har regeringen ett ansvar.

Herr talman! Varje arbetslös individ är inte bara en siffra utan en människa som vill bidra och arbeta. Jag menar att alla som kan arbeta ska arbeta, men för att det ska ske är det viktigt att regeringen kommer in med åtgärder och insatser för att se till att människor får det stöd de behöver för att kunna komma ut på arbetsmarknaden. I stället väljer man att sänka skatten för de rikaste. Hur kommer det att hjälpa människor som står långt ifrån arbetsmarknaden?

Jag har tidigare nämnt att vi socialdemokrater har valt att agera. Under pandemin räddade vi tusentals jobb i Sverige. Vi investerade i utbildning, satsade på välfärden och rustade människor för framtidens arbetsmarknad. Vi vet att lösningarna finns, herr talman. Frågan är om den här regeringen vill titta på och använda de lösningar som vi tidigare har använt.

Man nämner ofta andra länder. I Danmark har man en plan. I Tyskland har man en plan. I andra länder har man en plan. Vad är Mats Perssons plan för att hantera den ökade arbetslösheten i Sverige? Vi hör oftast tomma ord, och skattesänkningar verkar vara lösningen på alla frågor.

Herr talman! Till skillnad från den här regeringen kommer vi socialdemokrater aldrig att acceptera att människor lämnas bakom. Vi kommer att fortsätta kämpa för fler jobb, för trygghet och för ett Sverige där alla människor får chansen till ett jobb att försörja sig själva på. Det är en socialdemokratisk arbetslinje.

Tack för debatten!
(Applåder)

Anf. 40 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L):

Herr talman! Jag tackar Serkan Köse med flera för den här interpellationsdebatten.

Det finns en väldigt tydlig skiljelinje i svensk politik. Den går mellan regeringens arbetslinje och Socialdemokraternas bidragslinje.

När vi sänker skatten för folk som jobbar och gör det mer lönsamt att gå från bidrag till arbete röstar Socialdemokraterna nej till det och höjer bidragen och gör det mindre lönsamt att jobba i stället för att leva på bidrag. När regeringen går fram med skärpta krav på arbetslösa och reformerar a-kassan för att se till att den verkligen är en studsmatta där man studsar tillbaka och ingenting man lever på år efter år kritiserar Socialdemokraterna det. När vi stimulerar byggsektorn med höjt rotavdrag röstar Socialdemokraterna nej till det, trots att det är en påtaglig stimulans till byggsektorn. När vi på olika sätt skärper kraven på människor, har höga förväntningar på människor och ser till att arbetslinjen fungerar röstar Socialdemokraterna nej till det.

Regeringens arbetslinje möter oppositionens och Socialdemokraternas bidragslinje. Det är väldigt tydligt var skiljelinjen i svensk politik går. Det är tydligt för väljarna, tydligt för mig och tydligt för den som lyssnar: arbetslinjen mot bidragslinjen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2024/25:121 om globalt partnerskap för anständiga arbetsvillkor och inkluderande tillväxt

Anf. 41 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Sofia Amloh har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen ämnar vidta för att stärka och utveckla Global Deals ambitioner, att föra progressiv dialog tillsammans med arbetsmarknadens partner, inom Sveriges internationella utvecklingssamarbete.

Global Deal är ett globalt partnerskap som sedan 2018 drivs av OECD i samarbete med ILO och vars arbete utgör ett bidrag till genomförandet av Agenda 2030.

Under 2023 bidrog Sverige med 6 miljoner kronor till Global Deal och deltog i partnerskapets arbete, bland annat som ordförande i styrkommittén. Under 2024 bidrar Sverige med ett avslutande stöd till Global Deal om 3 miljoner kronor.

Sverige var länge den enda bidragsgivaren till Global Deal. Under de senaste åren har både antalet partner och den externa finansieringen till Global Deal ökat, vilket vi välkomnar. I ljuset av den positiva utvecklingen av Global Deals verksamhet och som ett led i att stödja utvecklingen av Global Deal till ett självständigt internationellt initiativ gör vi bedömningen att tiden är mogen för andra partner att ta en mer framträdande roll, inklusive vad gäller ordförandeskapet.

Sverige kvarstår tills vidare som både partner och styrkommittémedlem.

Vad gäller dialogen med arbetsmarknadens parter bekräftar regeringen vikten av denna kopplat till Sveriges internationella utvecklingssamarbete och har för avsikt att också framgent verka för effektiv social dialog.

Anf. 42 SOFIA AMLOH (S):

Herr talman! År 2016 anslöt sig Sverige till initiativet Global Deal. Det är ett initiativ för trepartssamarbeten med fokus på social dialog, inkluderande tillväxt och partnerskap mellan regeringar, företag, arbetsgivarorganisationer, fackföreningar, civilsamhälle och andra organisationer.

Målet med partnerskapet i Global Deal är att dra nytta av och bidra till en plattform som lyfter fram värdet av social dialog och stärker befintliga samarbetsstrukturer. Global Deal bidrar till att främja social dialog i samråd och förhandlingar mellan företrädare för regeringar, arbetsgivare och arbetsgivarorganisationer i ekonomiska, sociala och politiska frågor. Det har bidragit till jämlika, konkurrenskraftiga samhällen.

Socialdemokraternas förhoppning är att Global Deal kan bidra ännu mer i ett globalt perspektiv till att uppnå målen om anständiga arbeten och hållbar utveckling i FN:s Agenda 2030.

Med tanke på regeringens ökade fokus på handel och näringsliv när det gäller det internationella biståndet, borde inte Global Deal kunna ingå som en viktig pusselbit i det? Det känns lite märkligt att regeringen

har ett sådant fokus men inte lyfter in Global Deal, som är ett internationellt initiativ som jobbar med just det.

Herr talman! Om regeringen nu kvarstår som partner och styrkommittémedlem – i svaret från statsrådet fick vi nämligen höra att man kvarstår tills vidare – gör man väl inte det utan att ha några ambitioner. Statsrådet borde kunna peka på några tankar och ambitioner i fråga om vad man ska göra, driva och verka för inom initiativet. Min fråga är om statsrådet kan konkretisera lite mer hur statsrådet ser på det.

Vad gäller dialogen om arbetsmarknadens parter och fokuset på den sociala dialogen i Sveriges internationella utvecklingsarbete borde Global Deal som sagt kunna vara en del. Eller ser man Global Deals arbete som något som inte kan kopplas till biståndet? Jag blir osäker på regeringens hållning här.

Om man nu hänvisar till att dialogen med arbetsmarknadens parter ska ske utanför Global Deal, kan ministern då ge några exempel på hur den sociala dialogen skulle kunna ske utifrån en annan plattform i det internationella utvecklingsarbetet? Jag tänker mest på det vi fick höra i svaret om att effektivisera den sociala dialogen. Gäller det inom initiativet eller någon annan plattform?

Det svar som vi har fått här i kammaren i dag är samma som den tidigare ministern gav för snart ett år sedan och egentligen inte mycket mer. Därav kvarstår mina frågor. Finns det fler tankar om på vilket sätt man skulle kunna driva det här initiativet vidare?

Anf. 43 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! För att skapa en produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor har den privata sektorn en nyckelroll. Det är därför viktigt att möjliggöra för investeringar i hållbart företagande i låg- och medelinkomstländer som skapar anständiga arbetstillfällen, leder till ekonomisk tillväxt och möjliggör för människor att ta sig ur fattigdom. Synergierna mellan handel och bistånd är därför en prioriterad fråga för regeringen.

Näringslivet har en mycket viktig roll att spela i arbetet för en hållbar utveckling. Svenska företag bör fortsatt ligga i framkant i fråga om hållbarhet och socialt ansvarstagande. Regeringen har en tydlig förväntan på svenska företag att agera hållbart och ansvarsfullt genom att arbeta för mänskliga rättigheter, jämställdhet, goda arbetsvillkor, miljö och klimat och korruptionsbekämpning. Företagens verksamheter ska inte orsaka, bidra till eller vara kopplade till övergrepp eller kränkningar av mänskliga rättigheter.

I enlighet med reformagendan avser regeringen nu att identifiera sektorer där utvecklingssamarbetets och näringslivets intressen sammanfaller och se hur vi kan stärka det arbetet, där svenska företag kan bidra med kunskap, innovation, hållbara lösningar och finansiella resurser. Regeringen visar därmed vägen för hur handel kan bidra till både ekonomisk och social utveckling och en hållbar omställning, bland annat genom att stärka Team Sweden-arbetet inom hållbart företagande, genom bidrag till svenska företags möjligheter

att agera hållbart och ansvarsfullt samt genom att fortsätta främja internationell policyutveckling.

Regeringen bedömer att arbetet vi nu gör för att stärka synergier mellan handel och bistånd och vårt tydliga fokus på mänskliga fri- och rättigheter, demokrati och rättsstatens principer inom biståndet också kommer att bidra till att skapa förutsättningar för starkare rättigheter och anständiga arbetsvillkor för arbetstagarna. Arbetet med att stärka synergier mellan handel och bistånd bedrivs också i Team Sweden-sammanhang i nära samverkan med aktörer i näringslivet.

Sverige var länge den enda bidragsgivaren till Global Deal, som nämnts tidigare. Regeringen bedömer att tiden nu är mogen för andra partner att ha en mer framträdande roll i Global Deal. Bedömningen görs mot bakgrund av en positiv utveckling av Global Deals verksamhet och medlemsbas och är ett led i att stödja utvecklingen av Global Deal till ett självständigt internationellt initiativ.

Sverige kvarstår som sagt tills vidare som både partner och styrkommittémedlem.

Anf. 44 SOFIA AMLOH (S):

Herr talman! Tack för det svaret, statsrådet! Det breddar ändå bilden av regeringens arbete när det kommer till handel och bistånd. Regeringens inriktning för det är ganska känd sedan tidigare.

Sverige har en ganska lång tradition när det kommer till att stå upp för handelspolitiken för att säkerställa en global handel. Fördelarna med den globala handeln kommer alla till del. Alla behöver få ta del av den vinsten, av den här kakan, så att vi också utjämnar skillnader. I och med att vi just nu befinner oss i en otroligt turbulent och orolig tid ser vi ökade handelskonflikter och geopolitiska spänningar. Därför är det viktigare än någonsin att Sverige verkligen tar initiativ och är pådrivande för en rättvis internationell handel.

När regeringen tillträdde 2022 ändrade man målet för handelspolitiken så att målet om en rättvis handel övergavs. Varför finns det inte längre med när vi behöver se till att så många som möjligt får ta del av handelspolitiken och den globala utvecklingen? Det är någonstans det som det här initiativet och partnerskapet, hela Global Deal, handlar om.

Jag behöver kanske helt ärligt säga i sammanhanget att Global Deal är väldigt likt den ordning som vi har på svensk arbetsmarknad. I den svenska modellen, som vi pratar om här, har vi en ordning där parterna, alltså arbetstagare och arbetsgivare, löser väldigt många av frågorna på arbetsmarknaden, och staten är en tredje part. De ska se till att vi får en så ordnad och flexibel arbetsmarknad som möjligt, så att det när det dyker upp saker är möjligt att lösa det som krävs.

Den har tjänat oss väl under väldigt många år. Den är en av anledningarna till att Sverige har så få strejk-dagar och till att vi har haft en god utveckling vad gäller produktiva dagar i form av bnp och den välfärd vi har byggt i vårt land. Allt detta bygger väldigt mycket på den svenska modellen. Global Deal är ett svar i en internationell kontext att sätta tryggheten i anständiga

arbeten i relation till vad handel kan generera och att vi får den här fördelningen.

Varför har regeringen inte kvar betoningen att handeln ska vara rättvis? Varför övergav man det i det nya målet för handelspolitiken när det kanske behövs mer än någonsin? På vilket sätt kommer detta att göras inom initiativet Global Deal? Vill regeringen egentligen glida ur det här initiativet som ett led i att handeln inte längre ska vara rättvis?

Anf. 45 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Respekt för mänskliga fri- och rättigheter är grundläggande för svensk utrikespolitik och är självklart en utgångspunkt i vår handels- och biståndspolitik. I multilaterala forum verkar Sverige konsekvent för upprätthållandet av mänskliga fri- och rättigheter. Det inkluderar yttrandefrihet, föreningsfrihet och arbetstagares rättigheter. Stöd till civilsamhället, MR-försvar, yttrandefrihet och organisationsfrihet är intimt förbundet med försvar av arbetstagares rättigheter. Att främja frihet och bekämpa förtryck för alla individer är en viktig tematisk prioritering inom ramen för regeringens reformagenda för biståndet, *Bistånd för en ny era – Frihet, egenmakt och hållbar tillväxt*.

I regeringens globala strategi för arbetet med mänskliga fri- och rättigheter, demokrati och rättsstatens principer lägger regeringen ett större fokus på de individer som varje dag kämpar för sin frihet runt om i världen. Av det svenska bistånd som kanaliseras via Sida gick 2023 cirka en fjärdedel till området mänskliga fri- och rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Utöver detta tillkommer kärnstöd från UD till FN-organ liksom från Arbetsmarknadsdepartementet till ILO. Att främja frihet och bekämpa förtryck av alla individer är också en viktig tematisk prioritering inom ramen för regeringens reformagenda för biståndet i stort.

Vad gäller frågan som kopplas till rättvis handel specifikt vet jag att det finns en skiljelinje mellan regeringens politik och oppositionspartierna. Man kan konstatera att det blåser starka protektionistiska vindar runt om i världen. Rättvis handel är ju inget tydligt internationellt erkänt begrepp. Om vi ska tala klarspråk lägger olika partier i oppositionen olika vikt vid vad det faktiskt betyder.

I de senaste frihandelsavtal som EU har tecknat finns tusentals sidor där man avtalar om flera olika viktiga områden som gäller MR-frågor. Om vi ändå ska definiera rättvis handel tydligt ser regeringen en stor risk med att det i praktiken skulle innebära mindre frihandel, färre frihandelsavtal och att de frihandelsförhandlingar som pågår dessutom kommer att ta längre tid.

Det är såklart lätt i teorin att säga att man är för rättvis handel, men i praktiken riskerar det Socialdemokraterna nu säger att innebära att vi inte får ett frihandelsavtal med Indien, Mercosur, Gulfstaterna eller Indonesien. Jag tycker att Socialdemokraterna behöver vara ärligare mot svenska folket i så fall om att man har bytt position och inte längre är en bastion för

frihandel som fackföreningsrörelsen och Socialdemokraterna har varit historiskt.

Anf. 46 SOFIA AMLOH (S):

Herr talman! Den förre utrikeshandelsministern har sagt att Sverige ska ta ett kliv tillbaka och att andra parter borde ta en mer framträdande roll. Det sägs i en tid då vi har otrolig turbulens. Vi har handelskonflikter runt hörnet. I en sådan tid tycker regeringen att Sverige ska ta ett kliv tillbaka.

Det är väl nu Sverige borde lägga in ännu en växel eller kanske till och med två växlar. Vi bör verka i ett befintligt initiativ som Global Deal, som bevakar och bejakar de samarbetsstrukturer som redan finns och har utvecklats under ganska kort tid med en svensk regering som initiativtagare. Det handlar om att sätta sig ned med alla berörda organisationer, regeringar och företag som behöver hantera de frågor som görs inom ramen för detta. Om man backar tillbaka och låter andra leda detta är en väldigt passiv roll.

Min fråga kvarstår därför. Har regeringen som ambition att glida bort från en redan befintlig plattform som handlar om att stärka den sociala dialogen och lämna det åt sitt öde och låta andra eventuellt ta vid? Tänker regeringen med små och ospecificerade åtgärder, tankar och ambitioner så småningom dra sig ur det här och inte längre vara en del av det? Tänker man backa och vara ännu mer passiv och låta Global Deal gå i graven? Är det regeringens ambition?

Anf. 47 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Som tidigare påpekats gör regeringen nu bedömningen att tiden är mogen för andra partner att ta en mer framträdande roll i Global Deal. Bedömningen görs mot bakgrund av den positiva utveckling av Global Deals verksamhet och medlemsbas som vi har sett för att stödja utvecklingen av Global Deal att bli ett mer självständigt internationellt initiativ.

Regeringen har löpande dialog med representanter för civilsamhället för att inte minst diskutera frågor som rör mänskliga fri- och rättigheter. UD genomför till exempel regelbundna samråd med civilsamhället och fackliga organisationer inom MR-rådets möten.

UD har också andra samarbetsformer som inkluderar fackliga organisationer, till exempel kopplade till arbetet med OECD:s riktlinjer för multinationella företag om ansvarsfullt företagande. Sverige har förbundet sig att främja riktlinjerna genom att inrätta en nationell kontaktpunkt, NKP, till vilken olika intressenter kan anmäla företag som man anser har brutit mot OECD:s riktlinjer. Sveriges NKP är en trepartssamverkan mellan stat, näringslivsorganisationer och facken.

Finns det skäl till det kommer jag att ta upp kränkningar av mänskliga fri- och rättigheter i arbetslivet både i bilaterala dialoger och i andra sammanhang.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2024/25:152 om hbtqi-rättigheter i Georgien

Anf. 48 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Daniel Vencu Velasquez Castro har frågat mig hur jag och regeringen ser på utvecklingen för hbtqi-personer i Georgien och hur jag avser att agera utifrån min syn på situationen, huruvida jag och regeringen har gjort en analys av hur hbtqi-organisationer påverkas av regeringens reformagenda och om jag i så fall avser att ta några initiativ, samt vad jag och regeringen ämnar vidta för åtgärder för att stötta hbtqi-rörelsen i Georgien.

Regeringen ser med oro på utvecklingen i Georgien. Regeringen har, tillsammans med våra partner inom EU, fört fram tydliga budskap till georgiska företrädare om att Georgien som kandidatland i EU förväntas stifta lagar som överensstämmer med ambitionen att närma sig EU och även i övrigt förväntas agera i enlighet med EU:s grundläggande värderingar. Respekt för hbtqi-personers fulla åtnjutande av mänskliga rättigheter samt främjande av lika rättigheter och möjligheter för hbtqi-personer är en obestridlig del av detta.

Lagpaketet om familjevärderingar inskränker mänskliga rättigheter, står i strid med EU:s normer och har flera likheter med motsvarande lag i Ryssland. Lagen stigmatiserar en grupp som redan befinner sig i en utsatt situation och riskerar att leda till en stärkt hotbild och ökad diskriminering.

Sverige är ett av de länder som stöttat Georgiens reformer och EU-närmande längst. Men fullt svenskt stöd till Georgien är betingat av respekt för grundläggande demokratiska principer och det fortsatta EU-närmandet. Georgiens regering behöver förbättra förutsättningarna för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter för att leva upp till detta.

Mot bakgrund av den mycket oroande utvecklingen i Georgien beslutade regeringen den 24 oktober att ge Sida i uppdrag att pausa alla bilaterala myndighetsarbeten med Georgien som Sida fortfarande finansierar. Tills vidare inriktas det svenska stödet i högre grad på stöd till civilsamhället, däribland till aktörer med fokus på mänskliga fri- och rättigheter.

Anf. 49 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):

Herr talman! Tack, statsrådet Dousa, för svaret på min fråga! Jag ska ändå börja med att säga att rätt mycket har hänt i Georgien sedan jag skickade in min interpellation för ett par veckor sedan. Det har varit parlamentsval i landet, och det har lett till protester som vi ser varje dag. Jag tycker att regeringen i mångt och mycket har agerat rätt i de åtgärder som man har vidtagit när det kommer till att öka stödet till civilsamhället, vilket är ett välkommet besked. Det är också rätt att man pausar det bilaterala stödet till myndigheter i Georgien när de inte lever upp till de mänskliga rättigheterna och när de EU-närmanden som vi tidigare sag

i landet inte längre verkar vara giltiga, utifrån den politik som den georgiska regeringen nu för.

En bakgrund till den här frågan är att Georgien ganska länge bedömdes vara ett land som gick åt rätt håll, i riktning mot ett EU-närmande. Det var just därför som Sverige ökade stödet till Georgien, och man såg positivt på att vi som land också kunde underlätta övergången till ett EU-närmande och ökad demokrati i landet. Detta har också gett positiva effekter för hbtqi-personer i Georgien.

Tyvärr har vi de senaste tre åren sett ganska stora inskränkningar av mänskliga rättigheter i landet, bland annat genom det som statsrådet själv redogjorde för, nämligen den agentlag som hämtat sin inspiration direkt från Kreml. De Rysslandsnärmanden som nu sker har inletts genom att man först angripit hbtqi-rörelsen i landet. Det är lite symtomatiskt för dessa auktoritära krafter: Först ger man sig på hbtqi-personer, sedan kvinnors rättigheter, och därefter är det en slippery slope tills man har tagit bort alla rättigheter.

De beslut som statsrådet Dousa redogör för välkomnar vi socialdemokrater självklart. Men alla dessa beslut fattades före parlamentsvalet. Det måste vi ändå säga. Nu, efter parlamentsvalet, ser vi en situation som är oroande, där MR-aktivister fängslas och folk försvinner. Det är stora protester, och det är stor repression från den georgiska polisen. Här behöver regeringen klargöra vad man tänker göra vidare. Vilka ytterligare insatser gör man nu i Georgien? Jag tror ändå att Benjamin Dousa delar mitt engagemang i just demokratin i Georgien, och jag tror att vi i Sverige har en ganska samstämmig bild när det kommer till de länder som vi vill ska närma sig EU.

Men detta handlar också om att sätta hårt mot hårt. Europaparlamentet har antagit en resolution om ytterligare sanktioner. Jag skulle vilja fråga om den svenska regeringen är beredd att stödja den. Vi måste utöka sanktionerna mot de personer som är direkt ansvariga för de inskränkningar som sker i fri- och rättigheter och i demokratin i landet.

Jag skulle också vilja fråga om regeringen ämnar vidta några ytterligare åtgärder för att stärka just hbtqi-personers rättigheter i Georgien och i hela världen. Vi har ju tagit del av den reformagenda som regeringen har beslutat om. Jag gjorde en liten övning och sökte på "hbtqi" i den och fann att det nämndes en enda gång, herr talman. Detta tycker jag är lite beklagligt, för i land efter land ser vi att hbtqi-personer står i frontlinjen i försvaret för demokratin.

Jag skulle vilja höra Dousa redogöra lite för hur man tänker i de här frågorna och också om man är redo att vidta ytterligare åtgärder för att sätta press på den georgiska regeringen.

Anf. 50 FREDRIK SAWESTÅHL (M):

Herr talman! Utvecklingen för hbtqi-personers rättigheter i världen är ju en viktig fråga, och det svenska engagemanget är stort. Jag vill bara hoppa in här och bidra med lite av mina erfarenheter av att ha jobbat

med dessa frågor på olika nivåer under de senaste 30 åren.

Det är väl två saker man skulle kunna bidra med i den här diskussionen. För det första är det viktigt att vi i Sverige står tillsammans i den här frågan. Vi är ju inte oense. Nu var det ju inte heller så det lät i den socialdemokratiska ledamotens anförande, men om man läser texten i interpellationen kan man ändå få känslan av att interpellanten vill låta påskina att det finns en skillnad mellan Moderaterna och Socialdemokraterna och mellan regeringen och Socialdemokraterna. Men så är det inte, utan vi är i grunden överens, och det är det viktigt att vi betonar.

Detta är en Team Sweden-fråga. Det är vi som står för de här värderingarna. Det är svenska värderingar. Det är värderingar som vi vill slåss för i hela världen.

Det finns ett starkt engagemang inte bara för Georgien utan för hbtqi-rättigheter i hela världen och hela Europa. Vårt land och vår regering, alldeles oavsett hur regeringarna har sett ut under de senaste 20 åren, har tydligt stått upp i dessa frågor och i dessa sammanhang och markerat mot länder – såväl EU-länder som icke-EU-länder – som har gett sig in på de sluttande plan där man börjar inskränka dessa rättigheter.

Därför är väl min allmänna uppmaning att vi ska försöka samla oss i dessa frågor ännu tydligare och inte använda dem som ett sätt att försöka skapa debatter eller påvisa skillnader i Sverige. Vi kan däremot vara oense om hbtqi-frågor och reformer i vårt land. Det är en annan fråga. Men internationellt sett är vi överens, och det tror jag att det är viktigt att vi står upp för.

Vi ska tala med en röst, och vi ska göra det gemensamt, för detta är ett svenskt intresse som är gemensamt för oss alla. Det är ett mänskligt intresse. Dessutom passar de här frågorna väldigt väl ihop med den nya reformagendan, som ska sträva efter att stärka svenska intressen.

För det andra: I mitt eget engagemang har jag talat med många hbtqi-aktivister från Georgien, inte minst inom ramen för EPOA, Europas Prideorganisatörer. De ger samma bild: Det är ett tufft läge, och det har varit tufft länge. Men precis som ledamoten och statsrådet påpekar har det blivit värre de senaste åren, med Georgisk dröm-regeringen, agentlagen och det ryska inflytandet. Man används som slagträ i debatten. Man är en murbräcka som används för att driva Georgien bort från Europa och i riktning mot Ryssland.

Hur ska man då kunna ändra på detta? Först och främst måste vi fortsätta att vara engagerade i just hbtqi-frågorna och också generellt för demokrati, rättsstat och frihet i Georgien. Georgiska aktivister säger att om demokratin dör och rättsstaten faller kommer det aldrig att bli bättre för hbtqi-personerna i Georgien, och därför behöver vi prioritera de frågorna. Vi måste hantera den större situationen först, sedan kommer vi att kunna göra framsteg också i den andra delen, det vill säga att stärka hbtqi-personernas rättigheter på marken i Georgien.

Faller demokratin blir alla ofria. Faller rättsstaten blir alla ofria. Då är ju ingen fri.

Tillsammans måste vi göra allt vi kan för att uppnå ett Georgien som strävar mot Europa – en demokrati med respekt för mänskliga rättigheter och en fungerande rättsstat där, i nästa steg, också hbtqi-personer får ökade rättigheter.

Anf. 51 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Jag vill också inleda med att verkliga tacka Daniel Vencu Velasquez Castro för engagemanget i de här frågorna. Det är precis som har sagts här viktigt att Sverige står enat och är engagerat.

Jag lovar att jag ska återkomma och gå in på mer exakt vad regeringen avser och vad man gör, men jag vill säga att jag tror att det är viktigt att riksdagsledamöter också engagerar sig i de här frågorna. Det är väldigt positivt.

Precis som också sagts tidigare var ju Georgien länge ett föredöme i regionen för sina reformframsteg. Sverige har under decennier varit ett av de länder som givit mest stöd till landet. Svensk finansiering har bidragit till att viktiga reformer genomförts som främjat Georgiens demokratiska utveckling och den georgiska befolkningens levnadsvillkor.

Regeringen beklagar djupt den oroväckande utvecklingen i landet. Denna utveckling har pågått under en tid men förstärkts under de senaste åren, inte minst genom återintroducerandet och antagandet av lagen om transparens för utländskt inflytande, som begränsar civilsamhället, och lagpaketet om familjevärderingar, som inskränker mänskliga rättigheter för den georgiska befolkningen, inklusive hbtqi-personer. Mot bakgrund av detta agerade regeringen snabbt före valet.

Det svenska stödet inriktas tills vidare i stället i högre grad på civilsamhället. Det inkluderar aktörer som arbetar med mänskliga fri- och rättigheter, där hbtqi-frågor är en viktig del. Under 2024 har det svenska stödet till det georgiska civilsamhället ökat med 25 miljoner kronor.

Låt mig ge två konkreta exempel:

För det första stöder Sverige FN:s gemensamma program för jämställdhet i Georgien inom ramen för reformstrategin för Östeuropa. Det projektet implementeras av UN Women, UNFPA och UNDP och omfattar ett brett arbete inom jämställdhet, inklusive omfattande arbete inom hbtqi-frågor. Projektet erbjuder till exempel skyddat boende för utsatta individer och hälsovård, psykosocialt stöd och rättigheter för denna grupp.

För det andra sker samarbete om hbtqi-personers fulla åtnjutande av mänskliga rättigheter också med RFSU, som har varit en långsiktig partner till flera organisationer i Georgien som verkar för att främja hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter lokalt och internationellt.

Dessa organisationer arrangerar till exempel utbildningar och nätverk för unga aktivister och hbtqi-personer. De erbjuder också stöd av till exempel socialarbetare och advokater, eftersom individerna har

svårt att hitta den typen av service i samhället utan att samtidigt möta fördomar.

Regeringen står redo att arbeta för Georgiens EU-närmande med alla krafter som genuint ställer sig bakom europeiska värderingar och principer. Lagar som begränsar civilsamhället och mänskliga rättigheter undergräver Georgiens strävan mot EU och spår på polariseringen. De bör därför tas bort så fort som möjligt.

Sedan gäller det den konkreta fråga som ställts om ytterligare sanktioner. Detta bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Men jag kan säga så här: Vi utesluter ingenting. Det är viktigt att Georgien rör sig i en mer demokratisk riktning, och det är viktigt att vi agerar mot georgiska lagpaketet och mot georgiskt samarbete med Ryssland. Som sagt: Vi är redo att agera ytterligare. Ett steg på den vandringen var, som sagt, att bryta alla direkta myndighetssamarbeten mellan Sverige och Georgien.

Anf. 52 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):

Herr talman! Jag tackar för det ytterligare svaret. Jag välkomnar såklart att regeringen inte utesluter någonting när det gäller att markera mot de övertramp som görs av den georgiska regeringen just nu. Men det är viktigt att Sveriges regering också uttalar stöd till det som den georgiska presidenten försöker göra, som handlar om att ompröva valresultatet och ha nyval. Det är otroligt viktigt.

Det georgiska civilsamhället är ute på gatorna och får ta den största smällen i den antidemokratiska utvecklingen i landet. Vi har sett utvecklingen ganska länge, och den nådde sin kulmen – får man väl ändå säga – i och med parlamentsvalet i slutet av oktober.

Internationell politik och utrikespolitik handlar väldigt mycket om signaler, om semantik och om vad vi säger och när vi säger det. Här tror jag att Dousa och Utrikesdepartementet har en viktig roll att spela när det gäller att ge stöd till dem som just nu protesterar.

Jag tror att en framkomlig väg, som nog är ganska gynnsam, är att vara pådrivande inom EU och leda detta arbete. EU är ju på det klara med detta med sanktioner mot vissa personer i Georgien. Men man behöver också vara på det klara med detta med att tydligt markera och skicka en signal om att man stöttar proteströrelserna i landet just nu.

Men, herr talman, vi ska gå tillbaka till huvudfrågan kring hbtqi-personer. Denna fråga kommer också efter att det har skett vissa omläggningar av biståndspolitik. Jag håller med ledamoten som var här i talarstolen förut och som jag inte kan efternamnet på – jag ber om ursäkt för det. Jag tror att vi har ganska lika bilder av detta. Men där vi inte har lika bilder handlar det om reformagens omläggning. Det handlar om vad biståndet ska gå till, hur mycket som ska gå till handel och hur mycket som ska värna svenska intressen kontra det lokala ägandeskapet hos de organisationer som mottar biståndet.

Vi kan ta Georgien som exempel. Statsrådet Dousa redogjorde för att man kommer att öka stödet just när det kommer till juridisk hjälp. Det är jättebra, för det är exakt så som statsrådet har sagt. Det är väldigt svårt för georgiska hbtqi-personer att över huvud taget få tillgång till detta.

Men man behöver också få hjälp med sjukvård och andra saker. Framför allt behöver man få hjälp med att få förutsättningar att organisera sig. Denna fråga kommer, herr talman, utifrån att de omprioriteringar som har gjorts i biståndspolitiken har lett till att hbtqi-organisationer i Georgien har fått mindre pengar.

Man kan såklart säga att Sverige inte kan lösa hela världens problem. Men när det kommer till hbtqi-personers rättigheter vill jag ändå säga – om det behöver upplysas om det – att Sverige är ett av få länder som ger bilateralt stöd till hbtqi-organisationer världen över.

Ett annat land som ger ett bilateralt stöd är USA. Jag kan nästan försäkra statsrådet Dousa om att det bilaterala stödet från USA kommer att försvinna efter januari, vilket innebär att de länder som finns kvar och som ger ett bilateralt stöd till hbtqi-rörelser runt om i världen blir otroligt viktiga. Jag tror att det är ett perspektiv som regeringen måste ha. Jag tycker inte att reformagendan tar fasta på detta.

Det är klart att man ska värna hela civilsamhället. Det håller jag med om. Jag har själv varit engagerad i olika biståndprojekt, och det är otroligt viktiga insatser som görs av svenskt civilsamhälle. Men när det kommer till hbtqi-personer och de organisationerna vill jag säga: De står i frontlinjen när det gäller försvaret av demokratin. Därför tycker jag att det är lite beklagligt att det inte finns ett tydligare fokus på just det stödet i reformagendan.

När man gör en omläggning påverkar det såklart hela civilsamhället, framför allt dem som är allra mest utsatta, som hbtqi-personer i Georgien. Därför skulle jag vilja ha lite klarhet. Tänker regeringen gå fram med någon form av fokus på just hbtqi-personer? (Applåder)

Anf. 53 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Jag fick frågor om omläggningen av svensk biståndspolitik. Jag tycker i grund och botten inte att man ska ställa de olika delarna av biståndspolitiken mot varandra. Att koppla samman handel och bistånd är ett verktyg, en del av biståndet. Men vi har ett omfattande stöd till arbetet för MR-frågor, demokrati, fri- och rättigheter och aktivister som kämpar mot auktoritära regimer. Vi har också ett stort humanitärt arbete som såklart gäller de allra mest utsatta människorna på jordklotet, som inte får vaccinsprutor och som inte får mat på bordet. Att ställa dessa delar mot varandra tror jag kan slå fel.

Att koppla samman handel och bistånd handlar primärt om till exempel Ukraina. Det handlar om att hjälpa och stötta Ukraina i fråga om att bygga upp sitt lokala, regionala och nationella näringsliv så att man

självständigt kan ha fungerande affärsförbindelser och långsiktigt kan försörja sig.

Jag kan konstatera att regeringen också ser med stor oro på de oegentligheter i Georgiens parlamentsval som har rapporterats av bland annat OSSE och andra valobservatörer och som indikerar att valet präglades av en mycket ojämn spelplan till regeringspartiets fördel och omfattande påtryckningar på väljare. Oegentligheterna på valdagen är *en* del av den oroväckande trend som jag beskrev tidigare.

Medan EU-integrationen enligt opinionsundersökningar stöds av mellan 80 och 90 procent av befolkningen har den georgiska regeringen under de senaste åren och framför allt kanske det senaste året satt EU-närmandet på spel. De lagar som antagits det senaste året är inte förenliga med EU:s normer och värderingar. Som en konsekvens av det har landets EU-anslutningsprocess i praktiken frysts.

Den senaste utvecklingen i Georgien har bidragit till ökad risk för hbtqi-personer och de organisationer som arbetar med dessa frågor. Nya restriktiva lagar har begränsat civilsamhällets organisationers verksamheter i landet och deras möjligheter att sprida information och kunskap och att främja medvetenhet hos politiker och bland allmänheten.

Sveriges stöd till regionala program, som RFSL:s Eastern Coalition for LGBT Equality, ger möjlighet att lyfta in frågor om diskriminering av hbtqi-personer i dialog med andra givare, partner inom andra stödområden och nationella aktörer.

Denna regionala ansats ökar möjligheten till påverkansarbete i enskilda länder i Östeuroparegionen eftersom det i respektive land, inte minst i Georgien, kan vara riskfyllt för lokala CSO:er att arbeta synligt med dessa frågor.

Sveriges stöd till hbtqi-rörelsen präglas av flexibilitet och en hög grad av säkerhet för att inte utsätta någon av våra partner för ökade risker. Sverige har tydligt kommunicerat att de lagar som begränsar civilsamhället och inskränker hbtqi-personers åtnjutande av de mänskliga rättigheterna behöver upphävas. Det gör också vårt stöd till det georgiska civilsamhället ännu viktigare. Sverige ska verka för att även EU ökar sitt stöd på samma sätt.

Anf. 54 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):

Herr talman! Tack, statsrådet Dousa, för den här interpellationsdebatten! Det här är otroligt viktiga frågor som jag tyvärr tror att vi kommer att få anledning att diskutera igen.

Jag skulle vilja ta upp någonting som statsrådet lyfte fram, nämligen de program som RFSL har i landet. På grund av omläggningen av biståndet har dessa program en väldigt osäker framtid. RFSL har själva sagt att de inte riktigt vet hur framtiden ser ut, och det vore därför toppen om statsrådet i sitt slutanförande kan säkerställa att det stödet kommer att finnas kvar. Det vore en otroligt viktig signal till civilsamhället.

Den oroande situation som vi ser i Georgien, herr talman, är tyvärr inte isolerad till Georgien. Det sker i land efter land, så även i Europeiska unionen. Om EU med trovärdighet ska markera mot sådana här övertramp måste vi också markera hemma hos oss i vår politiska union.

Där tror jag att vi har ganska lika uppfattning, men när det gäller den trend som sveper över väldigt stora delar av världen just nu måste vi vara ännu tydligare, och jag tror att reformagendan behöver tydliggöras just när det kommer till hbtqi-personers rättigheter och hur man ska stärka dem.

Jag noterar, herr talman, att regeringen inte har ett tydligt hbtqi-fokus. Inte heller har man någon strategi för hur man ska använda biståndet för att stärka hbtqi-rättigheter runt om i världen. Det är klart att man kan tala om det här i kammaren, på möten och vid seminarier. Men politik handlar också om att få saker gjorda, och för att få saker gjorda måste man leverera pengar till det. Det har den här regeringen tyvärr inte gjort, och det är beklagligt när hbtqi-personer står i frontlinjen i försvaret för demokratin. Jag tror tyvärr att det är ett historiskt misstag av den här regeringen att man inte har ett tydligt hbtqi-fokus, och jag tror att det kommer att kosta hbtqi-personer i världen dyrt. (Applåder)

Anf. 55 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Sveriges engagemang för den georgiska befolkningen och dess EU-strävan består, samtidigt som vi måste vara tydliga mot den georgiska regeringen att dess agerande riskerar landets EU-närmande. Genom att stödja de proeuropeiska initiativen kan vi även främja EU:s normer och principer, inklusive mänskliga fri- och rättigheter för alla medborgare.

Sverige kommer att fortsätta sitt arbete med att stödja hbtqi-rörelsen i Georgien. Jag kan även i det sammanhanget säga att jag inte delar beskrivningen att vi inte har ett engagemang för de här frågorna globalt sett. Jag kan inte stå här och lova exakt hur Sida fattar sina beslut; det vore att påverka den egna myndigheten och utöva myndighetsstyrning. Men det är prioriterat i flera av våra strategier, både geografiskt och tematiskt, och det är bara att titta på pengarna.

Många projekt runt om i världen som får betydande belopp, och jag tror inte att olika viktiga FN-program och FN-organisationer hade svarat nej på frågan om de tycker att Sverige är engagerat på detta område. Tvärtom har regeringar av alla färger historiskt haft ett väldigt långt engagemang i de här frågorna. Det handlar såklart om pengar, men det handlar också om vilka frågor vi driver i de här organisationerna där vi också har styrelseplatser och därmed kan påverka och få med oss andra länder.

Den här frågan är på många sätt existentiell för oss. Det handlar i grund och botten om att alla människor ska bli lika behandlade, oavsett vem man älskar, vem man är kär i eller hur man väljer att leva sitt liv. Sverige är och förblir en stark röst globalt för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. Vi lyfter dessa frågor

i politiska bilaterala dialoger såväl som i EU och andra globala sammanhang, som FN:s råd för mänskliga rättigheter, FN:s generalförsamling och OSSE.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 21 november

2024/25:218 Ostlänken

av *Eva Lindh* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:219 Gemensam nordisk läkemedelsupp- handling och beredskap

av *Eva Lindh* (S)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:220 Skillnader i elpris mellan de olika el- prisområdena

av *Monica Haider* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:221 Ökning av Sveriges utsläpp

av *Aida Birinxhiku* (S)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:222 Åtgärder för att minimera skador från mRNA-vaccin

av *Elsa Widding* (-)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2024/25:223 Ökning av Sveriges utsläpp

av *Adrian Magnusson* (S)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:224 Den demokratiska utvecklingen i Bangladesh

av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:225 Sveriges trovärdighet som klimatnat- ion

av *Daniel Vencu Velasquez Castro* (S)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:226 Elevers skydd mot skolnedläggningar med kort varsel

av *Gustaf Lantz* (S)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

2024/25:227 Utbetalningsglappet mellan a-kassa och aktivitetsersättning

av *Åsa Eriksson* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

§ 10 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 21 november

2024/25:474 Verksamhetsbidrag till teaterproduktioner

av *Ewa Pihl Krabbe* (S)

till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2024/25:475 Ursprungsmärkning av kött på restaurang

av *Anna-Caren Säterberg* (S)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2024/25:476 Tillgänglighetskrav på Svensk Bilprovnings nya ägare

av *Kalle Olsson* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2024/25:477 Beskattning av yngre pensionärer

av *Olle Thorell* (S)

till statsrådet Anna Tenje (M)

2024/25:478 Talibanernas jakt på kvinnor

av *Kerstin Lundgren* (C)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:479 Strategi för Sveriges utvecklingssamarbete för global jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter 2022–2026

av *Linnéa Wickman* (S)

till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:480 Interpellationssvar

av *Linus Sköld* (S)

till statsminister Ulf Kristersson (M)

2024/25:481 Statens ansvar vid förvaltarskap

av *Laila Naraghi* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:482 Stopp för nyrekrytering till kriminella gäng genom obligatorisk fältverksamhet

av *Azra Muranovic* (S)

till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

§ 11 Kammaren åtskildes kl. 12.14.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med
§ 6 anf. 32 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 2 Anmälan om granskningsrapport.....	1
§ 3 Svar på interpellationerna 2024/25:187 och 190 om informationsplikten.....	1
Anf. 1 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M).....	1
Anf. 2 CATARINA DEREMAR (C).....	2
Anf. 3 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD).....	2
Anf. 4 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M).....	3
Anf. 5 CATARINA DEREMAR (C).....	3
Anf. 6 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD).....	4
Anf. 7 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M).....	4
Anf. 8 CATARINA DEREMAR (C).....	5
Anf. 9 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M).....	5
Ajournering	5
Återupptaget sammanträde	5
Ajournering	5
Återupptaget sammanträde	5
Ajournering	5
Återupptaget sammanträde	5
Ajournering	6
Återupptaget sammanträde	6
§ 4 Svar på interpellation 2024/25:144 om nystartsjobb som går till kriminella	6
Anf. 10 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L).....	6
Anf. 11 PATRIK LUNDQVIST (S).....	6
Anf. 12 SERKAN KÖSE (S).....	7
Anf. 13 SOFIA AMLOH (S).....	7
Anf. 14 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L).....	7
Anf. 15 PATRIK LUNDQVIST (S).....	8
Anf. 16 SERKAN KÖSE (S).....	8
Anf. 17 SOFIA AMLOH (S).....	8
Anf. 18 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L).....	9
Anf. 19 PATRIK LUNDQVIST (S).....	9
Anf. 20 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L).....	9
§ 5 Svar på interpellation 2024/25:167 om privata förmedlingstjänster	9
Anf. 21 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L).....	9
Anf. 22 CICZIE WEIDBY (V).....	10
Anf. 23 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L).....	11
Anf. 24 CICZIE WEIDBY (V).....	11
Anf. 25 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L).....	12
Anf. 26 CICZIE WEIDBY (V).....	12
Anf. 27 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L).....	12
§ 6 Svar på interpellation 2024/25:176 om åtgärder för att bekämpa arbetslösheten	13
Anf. 28 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L).....	13
Anf. 29 SERKAN KÖSE (S).....	13

Anf. 30 LEIF NYSMED (S).....	14
Anf. 31 PATRIK LUNDQVIST (S).....	14
Anf. 32 CICZIE WEIDBY (V).....	15
Anf. 33 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L).....	15
Anf. 34 SERKAN KÖSE (S).....	16
Anf. 35 LEIF NYSMED (S).....	17
Anf. 36 PATRIK LUNDQVIST (S).....	17
Anf. 37 CICZIE WEIDBY (V).....	17
Anf. 38 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L).....	17
Anf. 39 SERKAN KÖSE (S).....	18
Anf. 40 Arbetsmarknads- och integrationsminister MATS PERSSON (L).....	18
§ 7 Svar på interpellation 2024/25:121 om globalt partnerskap för anständiga arbetsvillkor och inkluderande tillväxt.....	19
Anf. 41 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	19
Anf. 42 SOFIA AMLOH (S).....	19
Anf. 43 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	19
Anf. 44 SOFIA AMLOH (S).....	20
Anf. 45 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	20
Anf. 46 SOFIA AMLOH (S).....	21
Anf. 47 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	21
§ 8 Svar på interpellation 2024/25:152 om hbtqi-rättigheter i Georgien.....	21
Anf. 48 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	21
Anf. 49 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S).....	21
Anf. 50 FREDRIK SAWESTÅHL (M).....	22
Anf. 51 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	23
Anf. 52 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S).....	23
Anf. 53 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	24
Anf. 54 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S).....	24
Anf. 55 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	25
§ 9 Anmälan om interpellationer	25
§ 10 Anmälan om frågor för skriftliga svar	25
§ 11 Kammaren åtskildes kl. 12.14.	26